

Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta
Ústav profesního rozvoje pracovníků ve školství

**FOTOGRAFIE JAKO MOŽNOST VÝTVARNÉHO VYJÁDŘENÍ
DĚTÍ V ZÁJMOVÉM KROUŽKU**

Photography as possibility of artistic
expression of children in after school activity

Bakalářská práce

Mgr. Helena Poláková

Vychovatelství

Kombinované studium

Vedoucí práce Mgr. Karla Cikánová

Praha 2007

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně pod vedením paní Mgr. Karly Cikánové. V práci jsem použila informační zdroje uvedené v seznamu.

ANOTACE

V bakalářské práci s názvem Fotografie jako možnost výtvarného vyjádření dětí v zájmovém kroužku se zabývám tématy, které děti mohou zpracovávat prostřednictvím fotografie, a které je mohou těšit. Zároveň otevírám možnosti, jak zahrnout fotografii do výtvarné činnosti dětí ve volném čase, eventuálně jako součást výuky předmětu výtvarná výchova.

KLÍČOVÁ SLOVA

Fotografie, téma, výtvarná řada, výtvarný námět, východiska, výtvarný problém, technika, celek, detail, výřez, ostrost, kompozice, plocha, prostor, popředí, pozadí, světlo, barva, kontrast, perspektiva.

OBSAH

Motto	6
Úvod	7
1. Fotografie jako fenomén	8
2. Fotografie jako zájmová činnost	9
3. O zájmovém kroužku fotografie	11
4. Základní charakteristiky obecného projektu	14
4.1 Myšlenková mapa fotografie	15
4.2 Námětová mapa	16
Leden, únor	17
(sněhové vločky, projevy paní zimy)	
Březen	25
(po čem šlapeme – abstrakce, po čem šlapeme – mozaika dlažby, po čem šlapeme – kruhové formy)	
Duben	34
(vejce v kontrastním světle, vejce jako symbol, jaro se probouzí)	
Květen	42
(co kvete na jaře v nedalekém zahradnictví)	
Červen	45
(na okně nám kvetou fialky, o které se dobře staráme)	
Červenec, srpen	49
(twister v polodetailu, twister v jeho správném využití, barevná abstrakce s detaily twisteru)	
Září, říjen	57
(schody naší školy, detaily v naší škole, interiér školy)	
Listopad	64
(podzim v okolí školy, podzimní voda)	
Prosinec	70
(vánoce jsou časem světla, vánoční pohlednice, hvězdy)	
5. Závěr	76
6. Resumé	76
7. Seznam použité literatury	77
8. Přílohy	
Kalendář	
Diplom	
Výstava	
Ukázky práce dětí	

MOTTO

Není na světě nic, co by nemělo svůj rozhodující okamžik. Co to je? Henri Cartier-Bresson říká: „Zvedá-li fotograf aparát k oku, podvědomě klade do stejného bodu oko, hlavu i srdce. A onen zlomek vteřiny výběru je jediný tvůrčí okamžik fotografie. Je to nashromáždění zkušeností, stylu života, způsobu myšlení, kultury, citlivosti, představivosti, náhody atd.“

ÚVOD

Cílem této bakalářské práce je přiblížení pracovní metody v zájmovém kroužku fotografie, určeném dětem od šesti do deseti let. Činností kroužku v průběhu celého školního roku se prolínalo téma celoročního kalendáře. Ukázky dětských prací jsem vybírala s ohledem na jednotlivé kalendářové listy. Kromě těchto témat děti fotografovaly i některá další témata, podle celoročního plánu. Ukázky fotografií dalších témat jsou uvedeny mezi přílohami. Domnívám se, že fotografie, jako nedílná součást našeho každodenního života, by měla dostat větší prostor ve školních osnovách výtvarné výchovy.

Důvodů, proč jsem založila na naší škole fotografický kroužek je několik. V roce 1978 jsem ukončila studia na Akademii múzických umění, Filmové a televizní fakultě, na katedře umělecké fotografie.

Od absolutoria, až do 50 let, jsem pracovala jako fotografka „na volné noze,“ kromě pětiletého plného úvazku na katedře fotografie. Pracovala jsem pro různá nakladatelství a po roce 1989 také pro reklamní agentury.

Po padesátce jsem pocítila vliv generační výměny a stále rychlejší tempo v práci i technologiích a rozhodla jsem se profesionální kariéru ukončit.

Od ledna 2003 jsem začala pracovat jako vychovatelka ve školní družině v blízké základní škole. Po fotografii se mně zastesklo, a tak ve školním roce 2004/2005 jsem pro své družinové prvňáčky založila fotokroužek. Je to činnost, která mě velmi těší a doufám, že děti také. Věřím, že až budou mít svůj fotoaparát a budou fotografovat třeba kroniku svého života, budou pozorovat svět vnímavějšíma očima a při fotografování se budou snažit více přemýšlet.

1. FOTOGRAFIE JAKO FENOMÉN

Fotografie je jako fenomén dvacátého i jednadvacátého století, poměrně “mladé médium“, které je pro věrnost a přesnost zobrazení vnější skutečnosti (podobnost, tvářnost) často považováno za jakousi zachycenou skutečnost - realitu.

Většina informací, které dnes vnímáme, k nám dnes nepřichází bezprostředně, ale zprostředkovaně. Tak je tomu i v případě vizuálních podnětů. Zásluhou vyspělosti telekomunikační techniky můžeme pozorovat a „vidět“ události, věci a jevy z celého světa takřka ihned. Ale pozor, stále bychom měli mít na paměti, že tato jedinečná možnost přenosu a zprostředkování informací s sebou nese právě riziko mylné interpretace jevů ohledně jejich autenticity a skutečnosti. Obraz v televizním zpravodajství může být sice divákem vnímán a interpretován jako skutečnost (a většinou to tak je), ale skutečností není a ani nemůže být. Je přenesen, „zaznamenán“ skrze objektiv, transformován do podoby technického obrazu a námi „viděn“ přes obrazovku.

Skutečnost, to je stav, který vnímáme skrze vlastní existenci a prožívání, máme potřebu ji nějakým způsobem uchopit, pojmenovat, zaznamenat, dokumentovat, interpretovat, transponovat, či dokonce transformovat. Člověk žije natolik ve stínu znakových prostředků, že si jen těžko dokáže uvědomit, že to, co sám označuje za realitu, nikdy celou realitou není.

Současná společnost a kultura, v níž žijeme, funguje především na principech vizuálních obrazů, které jsou nám v hojné míře předkládány prostřednictvím sdělovacích prostředků (televize, počítače, video, filmy, reklama). Proto je dnešní kultura po právu označována jako kultura vizuální. Vizualita nás nejen obohacuje a umožňuje nám kvalitní vnímání světa. Působí však také, aniž si to uvědomujeme, negativně, a to právě svou razantní účinností, podbízivostí a mnohostí. V komerční reklamě podporuje konzum a prodejnost i méně kvalitního zboží. K tomu slouží jak kvalitní, tak nekvalitní vizuální produkty.

Existují věci kolem nás, které bychom samozřejmě bez možnosti jejich „uvidění“ nikdy nepoznali a nedokázali si o nich vytvořit úsudek nebo k nim zaujmout stanovisko.

Často ale míra přesycenosti vizualitou nám zabraňuje vidět ve věcech a jevech souvislosti a podstaty.

Fotografie je vždy „novou“ skutečností, interpretací některé stránky „skutečností“, přepisem trojrozměrného světa do dvojrozměrné formy zobrazení, zkrátka obrazem - transformací.

Běžně si neuvědomujeme, ani si nepřipouštíme fakt, o možnostech promyšlené manipulace s fotografií jako technickým médiem, schopným uplatnit se ve službách dobra, ale i zla.

Počítače dnes nabízejí možnost sestavování alternativních realit – skutečností (virtuální realita) tak dokonale a věrně, že nejsme schopni je odlišit od naší „smyslové skutečnosti“.

2. FOTOGRAFIE JAKO ZÁJMOVÁ ČINNOST

V zájmové činnosti lidské společnosti si zaslouží fotografie světový primát. Figuruje na prvních místech lidové tvorby; většina fotografií vzniká pro zábavu. Zábava a hraní si není jen zabíjení volného času, je to v podstatě učení a výcvik pro život. Hry jsou součástí života všech vyšších organismů, jsou to nám vrozené formy učení.

Člověk vybíjí své vnitřní tvůrčí napětí, ať už zděděné nebo vypěstované, mnoha směry. Recituje, zpívá, maluje, sochaří, píše, komponuje, hraje divadlo, koncertuje, tančí, filmuje. To všechno může konat v podstatě ve dvou polohách. Buď si dílo vytvoří sám a pak je reprodukuje, nebo reprodukuje dílo vytvořené jiným.

V prvním případě je činitelem aktivním, ve druhém pasivním, i když může vytvořené přetvářet géniem svého reprodukčního nadání. Tak je tomu v herectví, zpěvu, recitaci. Málokdy autor básní prezentuje své dílo autorsky. Původní tvorba má na rozdíl od reprodukčního umění odlišný charakter. Pokud se nedopustí prokazatelného plagiátorství, vytváří malíř, sochař či komponista svoje díla jako originál, podle vlastních představ, nezávisle na jiných, a na úrovni dané vrozeným nadáním, nezbytným

školením a zkušenostmi. Výsledkem tohoto tvůrčího úsilí je příslušný artefakt, obraz, socha, orchestrální nebo jiná skladba.

Autor dílo vyprodukuje a sám nemá možnost, technickou ani časovou, se dál podílet na jeho další realizaci. Jeho dalšího provedení se ujímá jiný faktor - vydavatel, redakce, tiskárna, orchestr. Tvůrce fotografií má odlišné postavení a jiné možnosti. Zdá se, že tato specifická je možnou odpovědí na otázku, proč se v amatérské tvorbě nepoměrně více fotografuje než maluje, básní, komponuje.

Fotografie, až do doby ne příliš vzdálené, představovala tak zvanou kompletizaci tvorby. Kromě získání potřebných materiálů autor musel, respektive mohl, celý proces vzniku fotografie absolvovat sám od začátku až do konce. Opravdu celý a opravdu sám, bez pomoci druhých. S nikým se nemusel dělit o vzrušení tvůrce, tak typické při postupném vznikání díla.

Je paradoxem, že i naprostý opak této skutečnosti živí oblibu fotografie. Vývoj se nezastavil a dnes již dospěl tak daleko, že fotografující se teoreticky nemusí soustředit na nic jiného, než na motiv a jeho zvládnutí. Všechno za něj udělá automatika aparátu, laboratoř, počítač. Automatizace a mechanizace sice ochuzuje o požitek při postupném zrodu díla, ale u lidí, kteří musí počítat s faktorem času, a těch je v dnešní době, zdá se, většina, se toto řešení těší popularitě.

Z velikého rozšíření fotografie pak vyplývá také její široké využití. Člověk se jaksi pudově snaží uchovat doklady o své pozemské existenci a o jejím průběhu. Fotografie vyhovuje této lidské prátouze lépe, pohotověji a dokumentárněji než psané kroniky, sochy nebo obrazy. Popis, záznam, optický přepis faktu sice představuje spodní hranici fotografování, nicméně právě tato jednoduchá forma vyhovuje fotografujícímu davu ze všeho nejvíc.

Fotografie se stala svou masovostí součástí kulturního i ekonomického rozvoje. Průmyslová odvětví působící na oblast fotografie stále expandují.

K charakteristice fotografie jako zájmové činnosti, jejíž obliba neustále roste, patří ještě několik znaků. Aktivní vlastník aparátu je v procesu amatérského zájmového fotografování sám svým pánem. Na rozdíl od profesionála, závislého na zákazníkovi, nemá, až na zákonná omezení, nic, co by mu svazovalo ruce nebo usměřňovalo ducha.

Podléhá jen sobě samému, vyhledává motiv, určuje přístup k jeho ztvárnění. Pro množství fotografujících bez vyšších ambicí, je tu relativně snadná naučitelnost základů fotografické školy.

Aparát vyrábí fotografie, symbolické plochy tak, jak mu je programem přístroje předepsáno. Nejlepší fotografie však vznikají tak, že fotograf překoná program aparátu a podřídí ho svému záměru.

Ve školním zájmovém kroužku fotografie připadá nemalá role pomocníka při tomto překonávání pedagogovi.

3. O ZÁJMOVÉM KROUŽKU FOTOGRAFIE

Třetím rokem vedu na Základní škole Norbertov v Praze 6 zájmový kroužek, jehož náplní je fotografie. Hlásí se mi do něj družinové děti, od první do čtvrté třídy, v průměrném počtu deseti. Věkem se tedy pohybují od 6 do 10 roků.

Pro naši práci máme k dispozici jediný digitální fotoaparát, víc dětí by se tedy při práci nevystřídalo. Digitální fotoaparát Sony je na 3,5 palcové diskety. Jiné fotografické vybavení ve škole není. Samozřejmě mají děti mimo školu možnost fotografovat s kvalitnějšími fotoaparáty svých rodičů. Smyslem kroužku tedy není naučit děti technice klasické fotografie a pojmům a znalostem z této oblasti (přístroje, fyzika, optika, chemie, negativní a pozitivní proces, práce v temné komoře atd.). Doba pokročila a technický vývoj jde stále kupředu, technologie se velmi rychle mění. Mým cílem je tedy hlavně naučit děti pohlížet na svět pozornýma a vnímavýma očima. Umět si všimnout běžných věcí a situací, uvědomovat si souvislosti, ty se snažit chápat, a pokusit se je po svém sdělit divákům.

Kroužek máme jednou týdně. Dřívější hodinová dotace byla nedostatečná, proto je od letošního školního roku kroužek dvouhodinový. Začínáme tím, že se podíváme a zhodnotíme fotografie z minulé lekce. Ty před hodinou dětem vytisknu na školní barevné tiskárně. Pokračujeme trochou teorie, kdy si povídáme o kompozici, osvětlení, žánrech, technických základech. Výběr teoretických témat se víceméně opakuje, protože

soustředění a schopnost dětí teorii vnímat jsou různé. Respektuji skutečnost, že mají za sebou několik hodin vyučování ve škole, a tak neopouštím jakýsi formát „volnočasové“ aktivity. Potom si teoreticky probereme úkol, který budeme fotografovat a přiblížíme si možnosti vyjádření.

Kromě klasických zadání, jako je zátiší, portrét, příroda, architektura, nechávám děti, aby si občas témata pro svou práci vymýšlely samy. A tak také někdy fotografujeme třeba barbíny nebo monstra.

Z technických důvodů se také z obavy před odklonem od prvotního fotografického vnímání vyhýbám zvláštním technikám. Také nepoužíváme počítač k dodatečným úpravám, stejně jako výřezy. Samozřejmě si ale tyto možnosti teoreticky probereme a výsledek zhodnotíme.

Zvláštní kapitolou je fotografie abstraktní, která děti vůbec neláká, i když se v jejich volné tvorbě vyskytuje celkem hojně. Možná, že v tomto věku nejsou schopny výtvarný styl uchopit, nebo já ho neumím vysvětlit dostatečně jasně.

Zátiší je většinou „startovacím“ žánrem. U něj si děti v klidu vyzkouší použití různých druhů světla, hloubku ostrosti, kompozici, odraz kvantity a kvality ve fotografickém obraze, demonstruje se různý jasový rozsah scény. Podobné ověřování si teorie je i u ostatních témat. Do našich hodin přináším knihy, ať už fotografické nebo monografie malířů a fotografů. Společně si je prohlédneme, případně zhodnotíme možnosti parafrázi u fotografie a malby.

Rodičům záleží většinou na tom, zda je dítě chytré, nikoli na tom, zda je citlivé, vnímavé a hodné. Inteligence sama o sobě však nezaručuje citlivost. Prvním a nejdůležitějším počinem učitele je tedy sledovat, do jaké míry mají děti výtvarné myšlení. Jak umějí uplatňovat fantazii při výtvarných činnostech, jak jsou schopné objevovat variace řešení a jak dovedou volit prostředky pro vyjádření svého záměru. Učitel se stará, aby děti pozorně vnímaly podněty z okolního prostředí tím, že připravuje různé prožitkové aktivity, které dítěti přibližují okolní svět. Děti objevují a pozorují předměty, hodnotí je z vizuálního hlediska, snaží se o neobvyklé pohledy; pozorují svět viděný jakoby poprvé, kdy si vypomáhají prstovým hledáčkem. Trénují si

tak výřez, hrají si s formátem, dokumentují místo. Všímají si povrchu předmětů, jejich struktur, detailů.

Pak se děti pustí do práce. Ve škole nemáme ateliér, fotografujeme buď venku, nebo v družinové třídě. Pokud pracujeme ve třídě, vyrobíme si ze školních lavic několik stanovišť a u nich se děti střídají nebo pracují ve dvojicích. Při práci používají pomůcky, které si samy ve třídě najdou. Někdy je to jakási škola improvizace. Jeden fotografuje, druhý se stává jeho asistentem. Zatímco fotograf kontroluje scénu přes displej fotoaparátu, asistent plní jeho příkazy, posunuje předměty žádoucím směrem, obsluhuje světlo, odraznou plochu atd. Pokud někdo ještě komponuje scénu, jiný už může fotografovat, co si připravil. Pak se dvojice ve své činnosti vymění. V exteriéru je situace obdobná.

Z fotokroužku máme i určité výstupy. Jednak každý rok fotografujeme vánoční pohlednice, které nám ochotný tatínek vytiskne na kvalitní tiskárně, a děti je potom prodávají na školním adventním odpoledni. Po dva roky jsme také vydali kalendář, který zase prodáváme na břevnovském posvícení.

V loňském roce jsme s dětmi připravili výstavu jejich fotografií. Vernisáž se uskutečnila na zahradní slavnosti, pořádané radou školy, pro děti a jejich rodiče. Zapaspartované zvětšené fotografie se prodávaly zájemcům a částku přes dva a půl tisíce korun jsme potom poukázali na konto charitativní akce kuře.

Zúčastňujeme se také různých fotosoutěží. V celonárodní soutěži o bezpečném chování při práci se osmiletá Anička umístila na druhém místě, když před ní byla sedmnáctiletá dívka a za ní odborné fotografické učiliště. Měli jsme velikou radost.

Myslím si, že kroužek je smysluplná činnost, a i když se děti nebudou fotografii věnovat profesně, určitě se budou umět kolem sebe dívat a VIDĚT.

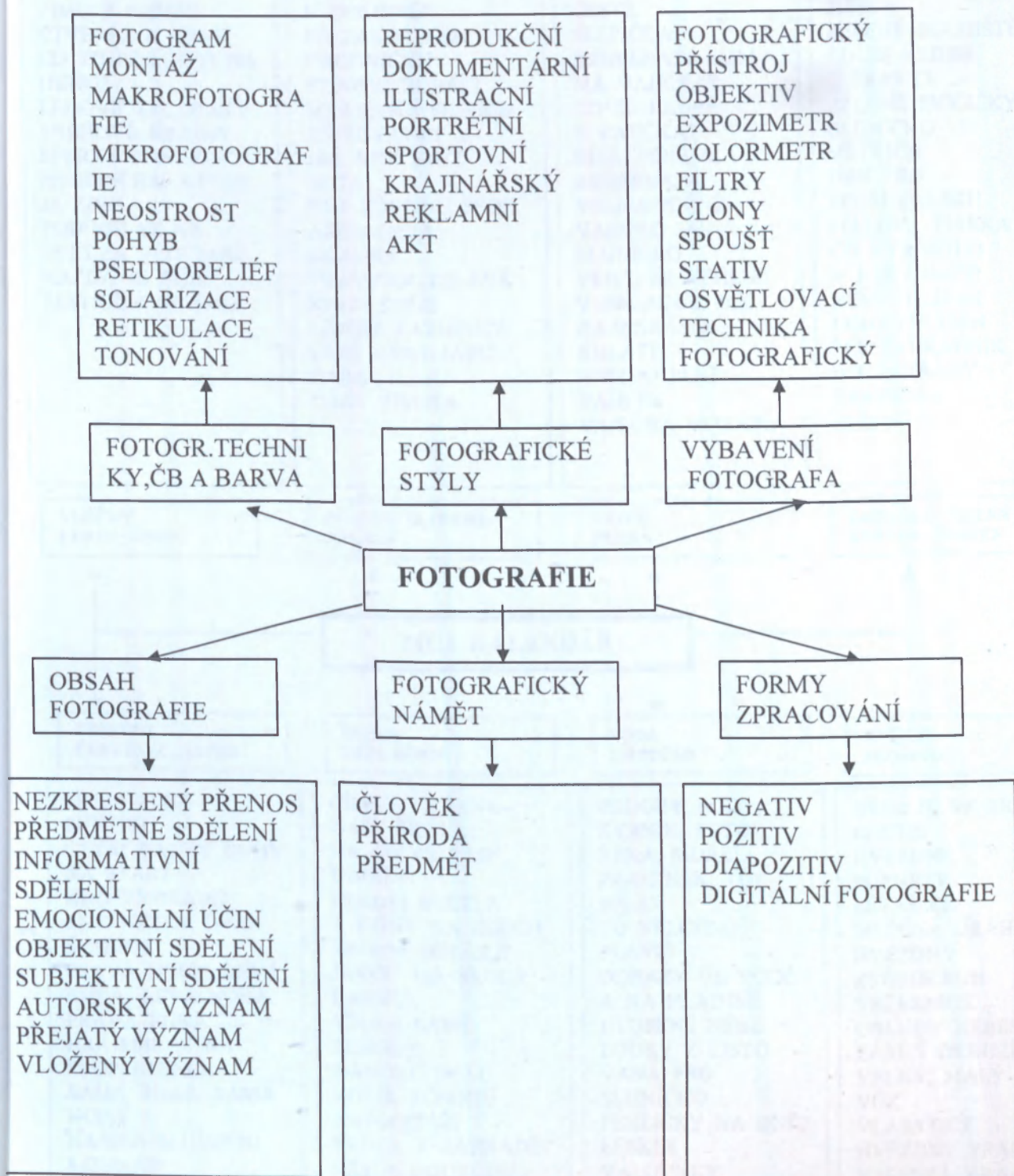
4. ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKY OBECNÉHO PROJEKTU

- Projekt je dobře promyšlený celek, jehož elementy spolu musí souviset a vzájemně se podmiňovat.
- Projekt má svou ústřední myšlenku, která se musí v dětské mysli vyvíjet a vzrůstat přirozeně. Kolem této myšlenky se poté soustředí další fakta.
- Kořeny projektu musí vyrůstat ze skutečného života.
- Každý projekt má vždy konkrétní podklad, není abstrakcí.

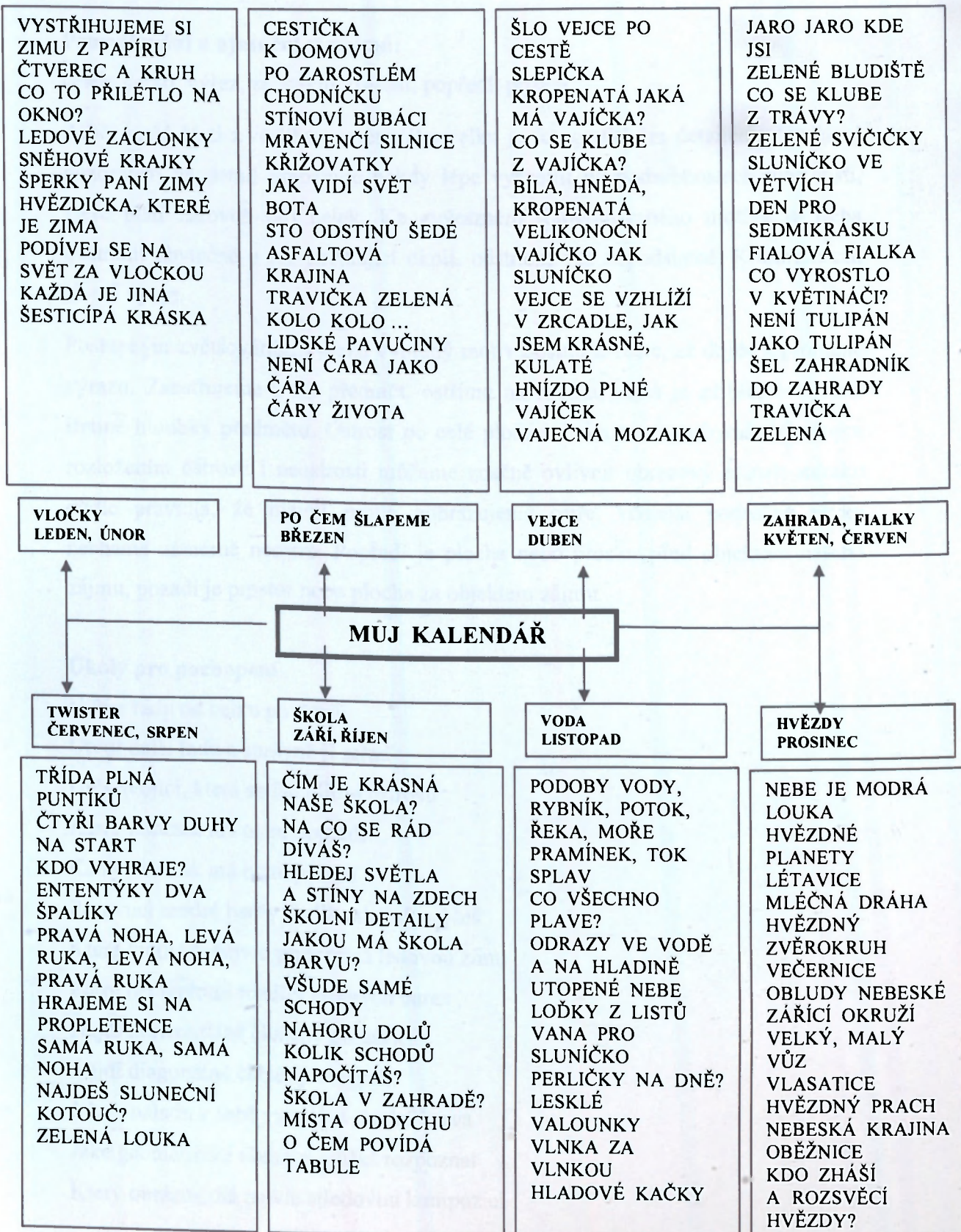
Výtvarný projekt obvykle začíná představením tématu. Téma je východiskem pro větší výtvarný celek. Dobré téma je vždy více vrstevnaté. Pro náš kroužek byl takovým tématem kalendář.

Pro kalendář jsme si s dětmi ujasnili, co by měly obsahovat výtvarné řady a vznikla tak námětová mapa. Náměty rozvíjejí podstatu nosného tématu různými úhly pohledu, jsou tedy vymezenější, užší. Zatímco námět, výtvarný problém a výtvarná technika strukturuje každou hodinu fotografování, řady a projekty uplatňují koncepční otázky v delším úseku – během týdnů, měsíců, v našem případě i roku. Náměty obsahují řadu motivů, které děti zpracovávaly na základě svých prožitků, zkušeností a představ. Každé téma nese různé výtvarné problémy. Výtvarný problém pak řeší některou z otázek výtvarného jazyka, jako je vztah k linii, tvaru, světlu nebo barvě. Dalšími otázkami k řešení jsou vzájemné vztahy výtvarných prvků v kompozici. Při fotografování je třeba přemýšlet nad rytmem, kontrastem, harmonií. To vše dohromady vede k dobrému projektu.

4.1 MYŠLENKOVÁ MAPA FOTOGRAFIE

4.2 NÁMĚTOVÁ MAPA

Leden, únor – sněhové vločky

Procvičování a ujasnění si pojmů:

celek, detail, výřez, zaostření, ostrost, popředí, pozadí

Záběr malé části z většího námětového celku je fotografickým detailem. Zaměření pozornosti na detail umožňuje někdy lépe vysvětlit na podrobnostech vlastnosti, které platí zároveň pro celek. Ke zvýraznění fotografovaného motivu je třeba odstranit zbytečné a nic neříkající okolí, odstranit vše nepodstatné. K tomuto cíli slouží výřez.

Postupným zvětšováním výřezu vybraný motiv postupně roste, až dojde k proměně výrazu. Zaostřujeme-li na předmět, ostříme na rovinu, která je přibližně v jedné třetině hloubky předmětu. Ostrost po celé ploše snímku není nezbytná. Vhodným rozložením ostrosti i neostrosti můžeme značně ovlivnit obrazový účinek snímku podle pravidla, že hlavní motiv zobrazujeme ostře, vedlejší podružné prvky necháme záměrně neostře. Popředí je plocha nebo prostor před objektem našeho zájmu, pozadí je prostor nebo plocha za objektem zájmu.

Úkoly pro pochopení:

Vyber řadu od celku po detail

Utvoř další řadu a správně ji seřaď

Urči dvojici, která se liší mírou ostrosti

Který obrázek má ostré popředí

Který obrázek má ostré pozadí

Porovnej modré barvy, kolik odstínů najdeš

Která modrá ti nejvíc připomíná ledovou zimu

Porovnej teplotní rozdíly modrých barev

Najdi horizontálně členěný obrázek

Najdi diagonálně členěný obrázek

Jakou náladu v tobě vyvolává modrá barva

Jaké geometrické obrazce můžeš rozpoznat

Který obrázek má nejvíc středovou kompozici

Vymysli názvy obrázků:

Co vidíš vystřiženými okýnky

Kde se schovávají vločky

S kým si hrají

Kolik vloček je třeba na sněhuláka

Uplakaná vločka na tváři

Zajatá vločka

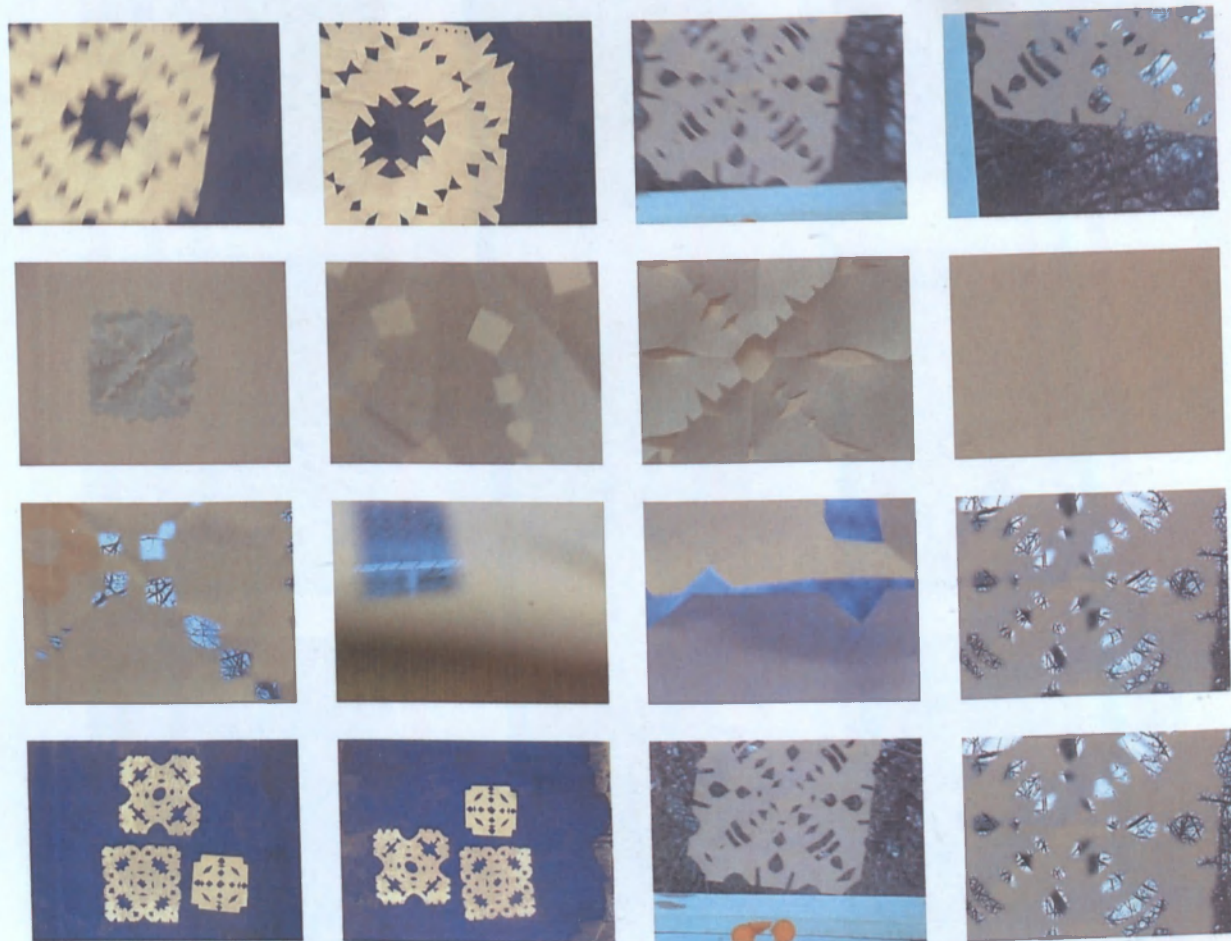
Vločky rostou do krásy

Jakou barvu má vločka

Z čeho je vločková kaše

Jak jsem se z vločky změnila na krupičku

TÉMA: kalendář pro rok 2007
VÝTVARNÁ ŘADA: leden, únor
VÝTVARNÝ NÁMĚT: sněhové vločky

VÝCHODISKA: na internetu si najdeme ukázky variabilnosti sněhových vloček, přečteme si jak vznikají, kolikacípé jsou a další zajímavosti o nich.

VÝTVARNÝ PROBLÉM: vystříhni si z tenkého papíru sněhovou vločku podle své fantazie a tu vyfotografuj. Snaž se, aby bylo poznat, že fotografuješ v zimě.

TECHNIKA: vystřihování a digitální barevná fotografie.

VÝTVARNÝ NÁMĚT: sněhové vločky

VÝCHODISKA: na internetu si najdeme ukázky variabilnosti sněhových vloček, přečteme si jak vznikají, kolikacípé jsou a další zajímavosti o nich.

Leden únor – projevy paní zimy

Procvičování a ujasnění si pojmů:

osvětlení, světlo, světlo tvrdé a měkce rozptýlené, světlo teplé a studené, stín, stín tvrdý a měkký, přímé světlo, boční světlo, protisvětlo, světelný kontrast, plasticita, struktura

Barva denního světla se v průběhu dne mění, je ovlivňována různou vlnovou délkou, od převládající modré dopoledne po červenou navečer a brzy ráno. Přímé sluneční osvětlení vnímáme jako kontrasty světla a stínu. Zmizí-li slunce za mraky a jeho intenzita ubývá, tón osvětlení chladne. Klesne-li podíl světla a šíří se, barvy ztrácejí sytost a nahrazuje je škála šedi. Nepřímé osvětlení je měkké a rozptýlené, vržený stín je měkký a rozptýlený.

Směry hlavního světla dělíme na frontální (přední), boční, horní, spodní a protisvětlo. Způsob osvětlení vytváří světelný kontrast, který je zodpovědný za míru plasticity fotografovaného předmětu. Strukturu lze zdůraznit zvýšením kontrastu mezi světlými a tmavými ploškami.

Úkoly pro pochopení:

Seřad' obrázky od nejsvětějšího po nejtmaší

Urči obrázky s teplým světlem

Urči obrázky se studeným světlem

Který obrázek je v protisvětle

Který má největší světelný kontrast

Který je „beze světla“

Který je „nejteplejší“

Který je „nejstudenejší“

Vyber horizontálně dělené obrázky

Najdi vertikálně dělený obrázek

Najdi středovou kompozici

Který z obrázků stromů má lepší kompozici

Vymysli názvy obrázků:

Průhledná paní zima

Na čem koza tancuje

Kam se schovala tráva

Kam v zimě na zmrzlinu

Cáry máry paní zimy

Klouzačka pro sluníčko

Mají kachny iglů

Co se schovává pod ledem

Kdo chodí v ledovém kabátě

TÉMA: kalendář pro rok 2007

VÝTVARNÁ ŘADA: leden, únor

VÝTVARNÝ NÁMĚT: projevy paní zimy v celku, polodetailu a detailu.

VÝCHODISKA: listování knihou s reprodukcemi obrazů Karla Holana (1860 – 1933). Jedná se o obrazy s tematikou městské periferie v zimním období, na kterých můžeme velmi dobře sledovat širokou škálu barevných odstínů použitých k vyjádření sněhu.

VÝTVARNÝ PROBLÉM: všiměj si barevnosti sněhu, čím je tato barevnost ovlivněna, pokus se využít daného osvětlení k podtržení struktury sněhu, snaž se navodit pocit mrazivosti.

TECHNIKA: digitální barevná fotografie

VÝTVARNÝ NÁMĚT: projevy paní zimy v celku, polodetailu a detailu.

VÝCHODISKA: listování knihou obrazů Karla Holana (1860 – 1933). Jedná se o obrazy s tematikou městské periferie v zimním období, na kterých můžeme velmi dobře sledovat širokou škálu barevných odstínů použitých k vyjádření sněhu.

Březen – po čem šlapeme – abstrakce

Procvičování a ujasnění si pojmů:

povrch, struktura, linie

Struktura povrchů zobrazených předmětů je fotograficky věrné vykreslení nejmenších podrobností na obraze. Toto věrné zachycení pomáhá fotografovi s podrobnějším popisem námětu. Ve strukturách lze objevit i jiné obrazce, které svým tvarem připomínají zcela jiné náměty, a tak mohou otevírat nové cesty ve fotografově fantazii. Strukturu povrchu lze zvýraznit vhodným typem osvětlení. Členění plochy obrazu nám zásadně ovlivňují linie. V linii se mění řada bodů vedle sebe. Ideální linie má jediný rozměr, délku. Podle tvaru rozeznáváme linie pravidelné a nepravidelné. Vztahy mezi liniemi v obraze v nás mohou probouzet pocit klidu, pohybu, vyváženosti nebo porušení rovnováhy. Čím více linií se setkává v kompozici, tím složitější je její uspořádání.

Úkoly pro pochopení:

Urči obrázky s horizontálními liniemi

Urči obrázky s vertikálními liniemi

Na kterém obrázku jsou diagonály

Na kterém obrázku není patrná žádná linie

Zkus rozdělit obrázky do několika skupin

Podle jakých měřítek je budeš rozdělovat

Vymysli názvy obrázků:

Hádejte kam vedu

Kdo mě to pomaloval

Tloušťka není na závalu

Držím se zuby nehty

Který pavouk mě asi utkal

Všichni se ke mně sbíhají

Kdo se ve mně vyzná

TÉMA: kalendář pro rok 2007

VÝTVARNÁ ŘADA: březen

VÝTVARNÝ NÁMĚT: po čem šlapeme – abstrakce

VÝCHODISKA: seznámení se s tvorbou malíře Vuka Zörnera. Jeho krajiny Českého Středoohoří a severních Čech mají záměrně zjednodušené linie především v horizontální podobě.

VÝTVARNÝ PROBLÉM: všímej si v bezprostředním okolí školy povrchů, po kterých šlapeš, když jdeš domů. Najdi plošná zobrazení, která by ti připomínala krajinu s poli a cestami, viděnou z výšky.

TECHNIKA: digitální barevná fotografie

VÝTVARNÝ NÁMĚT: po čem šlapeme – abstrakce

VÝCHODISKA: seznámení se s tvorbou malíře Vuka Zörnera, jeho krajiny Českého Středohoří a severních Čech.

Březen - po čem šlapeme - mozaika dlažby

Procvičování a ujasnění si pojmů:

statické a dynamické uspořádání, sbíhavost, rozbíhavost, struktura, řád, chaos, šikmá čára – diagonála, linie, tvar, celek, detail

Statické uspořádání drobných tvarů rovnoměrně vyplňuje plochu a vytváří řád. Dynamické uspořádání drobných tvarů je typické uvolněním řádu. Už jediný prvek, narušující pravidelnost, vnáší do sestavy pohyb. Pokud kompozici obohatí změna velikosti nebo vzdálenosti mezi prvky, dynamika ještě poroste. Pokud se jedná o nepravidelné shluky obrazotvorných prvků, oko pozorovatele sice sleduje plochu soustředěně od leva doprava, shora dolů nebo od krajů ke středu formátu. Protože však z důvodu chaosu nemůže předvídat způsob uspořádání bodů, téká, nebo si rozkládá plochu na menší části a v nich hledá stopy řádu. Kde zaniká systém a nahrazuje ho chaos, stává se dílo často pro diváka nepřijatelným.

Úkoly pro pochopení:

Rozděl obrázky na staticky uspořádané a naopak dynamicky uspořádané

Vyber tři dvojice, na kterých je použit stejný druh dlažby

U kterých obrázků najdeš sbíhající se linie

Naopak najdi rozbíhající se linie

Která dlažba má diagonální linie

Najdi střídání větších a menších ploch

Urči největší celek a největší detail

Z kolika celých prvků se skládá největší detail

Urči, jaké bylo světlo při fotografování (horní, dolní, boční)

Je použité osvětlení plastické nebo ploché

Která dlažba připomíná vějíř

Kde je kulaté mezi hranatým (kruh mezi čtverci)

Který obrázek je nejbarevnější

Která dlažba je nejnovější

Vymysli názvy obrázků:

Kudy by se nejlépe běželo mravencům

Co to jsou kočičí hlavy

Kde by mohl téci klikatý potůček

Kde se potkávají čáry

Kam se schovaly stopy

Na čem se pohodlně leží

Běželi tudy maratónci

Kam se zavrtaly paprsky

Bosky nebosky

TÉMA: kalendář pro rok 2007

VÝTVARNÁ ŘADA: březen

VÝTVARNÝ NÁMĚT: po čem šlapeme – mozaika dlažby

VÝCHODISKA: prohlédneme si knihu s ilustracemi antických památek, zvláště pak s vyobrazeními lázeňských prostor s bohatými mozaikovými podlahami.

VÝTVARNÝ PROBLÉM: zaměř se na rozličně poskládanou dlažbu v okolí naší školy a zkus zachytit její pravidelnost nebo naopak nepravidelnost.

TECHNIKA: digitální barevná fotografie

Březen – po čem šlapeme – kruhové formy

Procvičování a ujasnění si pojmů:

prostorový tvar, geometrické tvary, kruh, koule, kompozice

Tvary předmětů, vyrobených lidmi, odpovídají lidským potřebám. Prostorový tvar má tři rozměry, délku, šířku a výšku. Geometrické tvary jako čtverec, krychle, obdélník, hranol, trojúhelník, jehlan, obecně vyjadřují harmonii a stabilitu. Koule a kruh symbolizují dokonalost, uzavřenost; jsou nejnižšími tvary a současně v sobě nesou aktivitu. Působí, jako by se mohly vznášet nebo šířit v prostoru. Oko se pohybuje po obvodu kruhu nebo ho přitahuje střed. Při komponování obrazu se snažíme zachytit všechny podstatné obrazové prvky tak, aby vznikl výstižný, harmonický a zajímavý celek umožňující vnímateli co nejrychleji se orientovat a soustředit na hlavní myšlenku.

Úkoly pro pochopení:

Najdi na obrázku soustředné kruhy

Ke kterému obrázku patří kříž

Najdi dva geometrické útvary v jednom

Který obrázek ti připomíná hodinový ciferník

Jaký druh osvětlení je na obrázcích (směrové, rozptýlené, tvrdé, měkké)

Jaká je kompozice u obrázku s křížením

Jaká je kompozice jednotlivých obrázků

Vymysli názvy obrázků:

Hádejte co je pode mnou

Kdepak mám ten klobouk

Radši bych byl celý kulatý

Už je čas

Potřebuji natáhnout

Co to je za čaranci

Co to šumí, voda nebo bory

Radši bych byl v okně

Mám dost času

Dokolečka dokola

Kdybych byl tak celý kulatý

Nějak jsem zezelenal

Podivné zvíře „čtvercokruh“

TÉMA: kalendář pro rok 2007

VÝTVARNÁ ŘADA: březen

VÝTVARNÝ NÁMĚT: po čem šlapeme – kruhové formy

VÝCHODISKA: listování fotografiemi Jaroslava Fišera, na kterých hledá a objevuje u banálních věcí estetické hodnoty a nové významy.

VÝTVARNÝ PROBLÉM: najdi a nafotografuj po čem šlapeš. Vyhledej kruhové formy.

TECHNIKA: digitální barevná fotografie

Duben – vejce v kontrastním světle

Každá teorie je

Procvičování a ujasnění si pojmů:

světlo, světlo tvrdé, měkké, stín vlastní a vržený, stín tvrdý a měkký, stín změkčený odraznou plochou, osvětlení přímé, nepřímé, světelný kontrast, zdroj světla, bodový zdroj, převládající směr světla, světelný kužel, poloha světelného zdroje

Každá teorie je

Světelné zdroje v hrubém dělení rozeznáváme přírodní a umělé. Každé z nich má svá specifika, liší se od sebe barvou i intenzitou. Světlo bodového zdroje tvrdě ohraničuje osvětlené a zastíněné plochy. Kontrastní světlo doprovází ostrý vržený stín. Tvrdost stínů můžeme snížit použitím odrazné plochy. Také světelný zdroj s větší plochou vyzařování svítí měkčeji. Modeluje přechody mezi osvětlenými a neosvětlenými místy, zvýrazňuje kvality tvarů a plasticitu objemů tak, jako nepřímé sluneční světlo. Světelný kužel je směrované úzkosvazkové světlo. Poloha světelného zdroje ovlivňuje tvar vlastního i vrženého stínu. Stín vlastní je stín ležící na předmětu, stín vržený leží za předmětem na podložce nebo pozadí.

Úkoly pro pochopení:

Najdi obrázky, kde stín nehraje roli

Zkus určit, z které strany jde hlavní tok světla

Urči obrázky, kde stín má výtvarnou funkci

Najdi obrázek beze stínů

Urči obrázky se středovou kompozicí

Urči obrázky s kompozicí horizontální

Najdi, kde bílá linka vymezuje prostor

Urči největší světlostní kontrasty

Urči, kde je potlačen základní tvar vejce

Urči, kde je potlačena struktura skořápky přesvícením

Najdi diagonálně řešené pozadí

Najdi diagonálně řešené popředí

Vymysli názvy obrázků:

Kdo nás pomaluje

Kdo nás bude koledovat

Jak šlo vejce na vandr

Jakpak mi to sluší

Jsem naměkko nebo natvrdo

Kdo mě sem snesl

Kdepak mám zobáček

TÉMA: kalendář pro rok 2007

VÝTVARNÁ ŘADA: duben

VÝTVARNÝ NÁMĚT: vejce v kontrastním světle

VÝCHODISKA: povídání o tom, jak stín může malovat a stát se tak důležitým výtvarným prvkem v kompozici obrazu.

VÝTVARNÝ PROBLÉM: nafotografuj obrázek, kde bude stín důležitým kompozičním prvkem.

TECHNIKA: digitální barevná fotografie

Duben – vejce jako symbol

Procvičování a ujasnění si pojmů:

kompozice v černobílé a barevné fotografii, zlatý řez

Kompozice je vnitřní organizace a struktura uměleckého díla, která dává vyniknout jeho hlavní myšlence. Ve fotografii černobílé to je seřazení základních prvků obrazu ve sledu určitých linií a vzájemné uspořádání ploch s určitými tonálními hodnotami. V barevné fotografii je to souhra jednotlivých barev na snímku do působivého uspořádání. U fotografie je uspořádání do určité míry dáno předem, proto je třeba, aby fotograf uměl objevovat zajímavě působící skrytá uspořádání v reálném světě, a ta ještě zdůraznit vhodným výběrem jen určitých částí, určením šířky záběru, nalezením vhodného stanoviště, výšky, osvětlení. Kompozice může být horizontální, vertikální, úhlopříčná – diagonální, trojúhelníková, paprskovitá – středová. Zlatý řez je výsledek určitých vzájemných poměrů stran obdélníka, které ve výsledku určují místo pozornosti, kam se nejdříve upře oko diváka při pozorování obrazu.

Úkoly pro pochopení:

Na kterém obrázku je horizontální kompozice

Najdi paprskovitou kompozici

Urči trojúhelníkovou kompozici

Kde hraje světlo významnou roli v kompozici

Vymysli názvy obrázků:

Chtělo bych stát na špičce

Upadlo mi tělo

Kdo je hezčí, já nebo sluníčko

Kam jsi se to zatoulalo

Bílé nebo hnědé

Heč, já mám razítko

To oko se nám ztratilo

Stojí vejce na vejci

Zrcadlo, zrcadlo, řekni mi

TÉMA: kalendář pro rok 2007
VÝTVARNÁ ŘADA: duben
VÝTVARNÝ NÁMĚT: vejce jako symbol

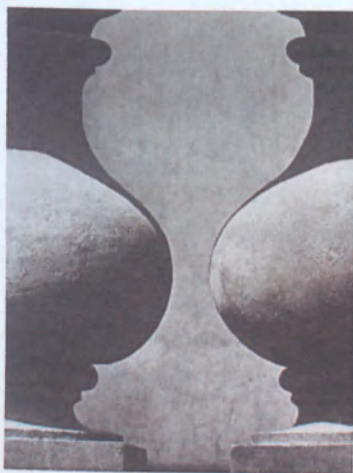

VÝCHODISKA: povídání nad knihou Vladimíra Uhra a Milana Pavlíka Dialog tvarů o pravech, kouli, elipsoidu.

VÝTVARNÝ PROBLÉM: vytvoř jednoduchou kompozici, kde zdůrazníš proměnlivost tvaru v závislosti na úhlu pohledu a druhu osvětlení.

TECHNIKA: digitální barevná fotografie

VÝTVARNÝ NÁMĚT: vejce jako symbol

VÝCHODISKA: povídání nad knihou Vladimíra Uhra a Milana Pavlíka Dialog tvarů.

Duben – jaro se probouzí

Procvičování a ujasnění si pojmů:

smysl pro kompozici, symbol, symbolika barev

Smysl pro kompozici je schopností člověka uspořádat základní prvky obrazu do tvarově, světelně a barevně výstižných a zajímavých seskupení. Fotografie nám neukazuje skutečnost, pouze se jí podobá. Jednotlivé zobrazené předměty jsou tím, co nazýváme znakem - symbolem skutečných věcí. Tak třeba nic z toho, co se děje ve skutečné krajině, se neděje na snímku. Skutečnost podléhá jiným zákonitostem než její zobrazení. Význam barevných tónů je často odvozen od běžných a ustálených symbolů, které si vymyslel člověk (např. svěží zelená, barva jara, červená, barva krve).

Úkoly pro pochopení:

Srovnej obrázky podle postupujícího jara

Který obrázek nemá hlavní předmět pozornosti

Kde je využita záměrná neostrost

Který z obrázků se sedmikráskami odpovídá zlatému řezu

Který obrázek se liší svou barevností

Vymysli názvy obrázků:

Která z nás je nejkrásnější

Cítíš, jak voním

Dalo to práci se vyklubat

Plesová sezona začíná

Heč, mám růžovou sukni

Kořínky ještě zebou

Netrhat prosím

Snad na mě nešlápnou

TÉMA: kalendář pro rok 2007
VÝTVARNÁ ŘADA: duben
VÝTVARNÝ NÁMĚT: jaro se probouzí

VÝCHODISKA: procházka do obory Hvězda, kde jsme si prohlíželi pupeny stromů a keřů lupou. Pokračovali jsme pozorováním několika větviček, které jsme dali do sklenice s vodou na teplé a světlé místo ve třídě.

VÝTVARNÝ PROBLÉM: snažte se vyfotografovat pučící jaro tak, abyste vystihli, že ještě nedávno byla zima.

TECHNIKA: digitální barevná fotografie

Květen – co kvete na jaře v nedalekém zahradnictví

Procvičování a ujasnění si pojmů:

barevný kontrast - protiklad, teplotní kontrast, teplé barvy, studené barvy, doplňkové barvy, celek, polodetail, detail, úhel záběru, nadhled, přímý pohled, podhled, kompozice pozadí

Každá barva má svůj odstín, světlost a sytost. Člověk může přiřazovat barvám určité nálady. Základními barvami jsou červená, modrá a žlutá. Mísením vznikají barvy podvojně. Červená se žlutou dají oranžovou, červená s modrou dá fialovou modrá se žlutou dá zelenou. Základní barvy, prostřídané podvojnými tvoří barevný kruh. V něm jsou proti sobě barvy doplňkové. Základním barevným kontrastem jsou barvy doplňkové. Kontrast sytostní, syté barvy jsou čisté barvy, vznikající mísením základních a podvojných barev a jsou bez příměsí černé nebo bílé. Světlostní kontrast je v krajní podobě znám jako černá a bílá. U jednotlivých barev se světlostní kontrast jeví třeba jako světle a tmavě modrá. Teplotní kontrast souvisí v vnímání tepla a chladu. Teplé barvy hledáme v souvislosti se žlutou, studené se zelenomodrou. Ale i v barevné kombinaci může dojít k posunu vnímání teplých a studených barev.

Úkoly pro pochopení:

Urči, které barvy jsou teplé a které studené

U žlutých vyber nejteplejší a nejstudenější

Jak na tebe působí bílá květina

Která barva je nejvýraznější

Kolik odstínů zelené napočítáš

Která působí jarněji

Na kterém obrázku je největší světelný kontrast

Který obrázek má nejmenší barevný kontrast

Které pozadí je rušivé

Čím se od sebe liší obrázky šafránu

Mezi jaké barvy patří fialový šafrán

Z jakých barev vznikla barva oranžového tulipánu

Vymysli názvy obrázků:

Kterápak mi sluší nejvíc

Neměl bych se oholit

Tyhle boty jsou trochu těžké

Pro koho kvetu do krásy

Kam mi utekl ten kvítek

Hádejte, co mám pod sukýnkou

Kdo mě koupí, neprohloupí

Hádejte, co říkám

Co vypráví moje barva

TÉMA: kalendář pro rok 2007

VÝTVARNÁ ŘADA: květen

VÝTVARNÝ NÁMĚT: co kvete na jaře v nedalekém zahradnictví

VÝCHODISKA: návštěva expozice historické lékárny v Nerudově ulici, prohlídka malovaných květinových herbářů

VÝTVARNÝ PROBLÉM: vyfotografuj květiny tak, aby bylo poznat, že kvetou na jaře a symbolizují první sluníčko, přitom si také pozorně všiměj odlišné skladby květů.

TECHNIKA: digitální barevná fotografie

Červen – na okně nám kvetou fialky, o které se dobře staráme

Procvičování a ujasnění si pojmů:

celek, polodetail, detail, ostrost, výřez, volba pozadí a popředí, dělení plochy snímku, protisvětlo

Pro fotografii detailů je charakteristické, že tyto snímky zobrazují skutečnost v tak velkých podrobnostech, kterých si lidé při pozorování svého okolí běžně ani nevšímají, takže upozorňují na určitým způsobem skrytou krásu. Obrázek detailu má tehdy smysl, jestliže je porovnáván v řadě s dalšími snímky. Zobrazení detailu je vlastně prodloužením fotografického výběru námětu z celé skutečnosti jen na malou část. Při fotografování je třeba mít v zorném poli také vyřešenou kompozici pozadí a popředí. Umístění hlavního motivu symetricky - centrálně v ploše snímku působí důstojně a vznešeně, často však staticky. Proto se raději vyhýbáme dělení formátu snímku na dvě stejné poloviny, a to v horizontálním i vertikálním směru. Protisvětlo je označení světla, které dopadá na předmět jako opak světla předního. Všechna protisvětla musí být proti objektivu odstíněna.

Úkoly pro pochopení:

- Urči obrazovou řadu od celku k detailu
- Který obrázek fotografovaný v protisvětle je dosvécovaný
- Kde je nejlépe vidět struktura listu
- Najdi dvojice doplňkových barev
- Který obrázek, stojící sám o sobě, nenese informaci o květině
- Které obrázky mají středovou kompozici
- Najdi fotografii z nadhledu
- Najdi fotografii z podhledu
- Co je zajímavého na záběru rostliny bez květů

Vymysli názvy obrázků:

Hádejte odkud jsem

Jsem svatá

Brr, to mě studí nohy

Která barva mi sluší víc

Co je nového za oknem

Jsem jako v trávě

Když usínají fialky

Hádejte co jsem, květina nebo bonbon

Lila, to se ke mně hodí

Já bych ráda šla k tobě

TÉMA: kalendář pro rok 2007

VÝTVARNÁ ŘADA: červen

VÝTVARNÝ NÁMĚT: na okně nám kvetou fialky, o které se dobře staráme

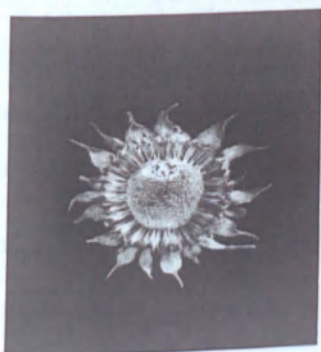

VÝCHODISKA: parafráze na fotografickou knihu Paula Caponigra Sunflower (Slunečnice), ve které jsou obrázky jenom slunečnic, takže námět je stejný, všechno ostatní jako kompozice, světlo, pozadí, úhel záběru... jsou proměnné.

VÝTVARNÝ PROBLÉM: pokus se vytvořit parafrázi na ukázky z obrazové publikace Slunečnice od Paula Caponigra a použij k tomu naše fialky.

TECHNIKA: digitální barevná fotografie

VÝTVARNÝ NÁMĚT: na okně nám kvetou fialky, o které se dobře staráme

VÝCHODISKA: listování knihou Paula Caponigra Sunflower

Červenec, srpen – twister v polodetailu

světlo přímé, světlo nepřímé - doplňkové, základní barvy, pozadí

Světlo přímé je světlo směřované. Světlo nepřímé dopadá od zdroje na předmět nepřímo, to je až po odrazu od nějaké okolní plochy. Na této ploše se původní světelné zdroje podstatně mění na rozptýlené. Intenzita tohoto světla se mění podle světelné odraznosti plochy a polohy plochy vzhledem ke světelnému zdroji. Pozadí fotografického obrazu můžeme nahlížet ze dvou hledisek. Buď je to plocha, na které jsou fotografované předměty, nebo je to prostor, případně předměty v tomto prostoru, které jsou za hlavním středem našeho zájmu na obrázku.

Úkoly pro pochopení:

Rozděl obrázky podle společných znaků

Kde dochází k zobrazení odraženého světla

Které obrázky mají diagonální řešení

Jaké je na obrázcích pozadí

Najdi kompozici prázdného středu

Najdi rušivý prvek na jednom z obrázků

Jak vzniká zelená

Co se děje s předměty, které se od nás vzdalují

Vymysli názvy obrázků:

Kdo to tady ťápkal

Život mezi puntíky

Já jsem nejkulatější

Hádejte, co je pode mnou

Kdo to na mě šajní

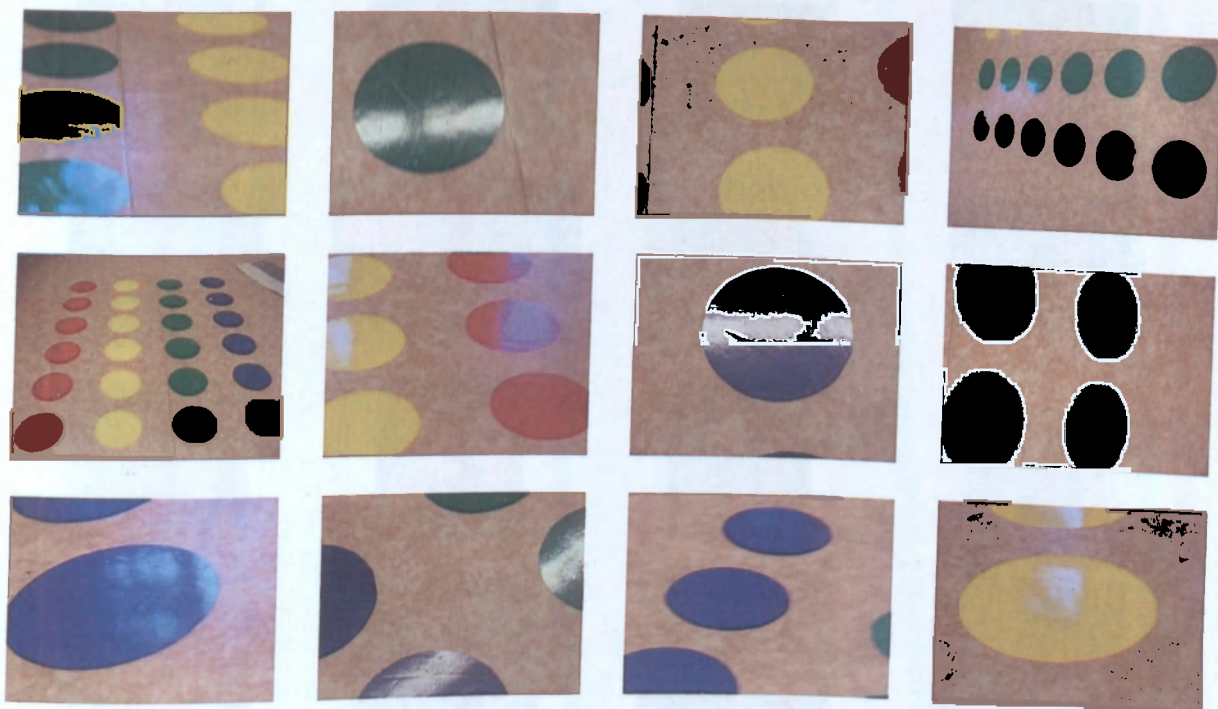
Jsem snad chameleón

Kam se valíš

Mám rád všechno kulaté

Modrá je nejlepší

TÉMA: kalendář pro rok 2007
VÝTVARNÁ ŘADA: červenec, srpen
VÝTVARNÝ NÁMĚT: twister v polodetailu

VÝCHODISKA: listování knihou obrazů Victora Vasarelyho, povídání o barevné kompozici, kontrastních barvách, studených a teplých barvách, optickém působení barev.

VÝTVARNÝ PROBLÉM: nafotografuj twister jako kompozici barevných ploch s využitím daného odrazu světla coby kompozičního prvku.

TECHNIKA: digitální barevná fotografie

VÝTVARNÝ NÁMĚT: twister v polodetailu

VÝCHODISKA: listování knihou Victora Vasarelyho

Červenec, srpen – twister v jeho správném využití

Procvičování a ujasnění si pojmů:

námět, obsah, člověk ve fotografii, člověk v pohybu

Vyhledání vhodného námětu je začátkem tvůrčího procesu a končí zhotovením snímku, kde autor představuje obsah námětu podle svých představ a záměrů. Slovem obsah rozumíme vnitřní náplň, významovou stránku fotografie, tedy to, co snímek poskytuje lidské představivosti a lidské mysli. Pohyb je vlastnost námětu, jehož součástí nejsou všechny v klidu. Pohyb můžeme vyjádřit několikerým způsobem. Buď je člověk zachycen v pozici, u které nám je jasné, že trvá jen krátce, nebo je část jeho těla rozostřena náznakem prudkého pohybu, nebo je rozostřeno pozadí a postava člověka je ostrá. Zvláště pečlivě je třeba vnímat i pozadí obrazu, aby nepůsobilo rušivě. Snahou by mělo být vybrat takový druh pohybu nebo gesta, které jsou pro fotografovanou činnost typické.

Úkoly pro pochopení:

Rozděl obrázky do skupin podle společných znaků

V každé skupině vyber podle svého nejlepší

Jaké chyby vidíš

Který obrázek nejlépe ukazuje, jak se hraje twister

Co je společné všem obrázkům kromě jednoho

Vymysli názvy obrázků :

Jak chodí pavouci

Nejlepší je stonožka

Když jedna noha schází a dvě přebývají

Kam jsem to dal hlavu

Noha vedle nohy, ruka vedle ruky

Lepší je se vyhnout

To mám těžký zadek

Já už je víc neroztáhnu

Neplet' se mi tu

Maminko kde jsi

Jak rozetnout gordický uzel

To je ale propletenec

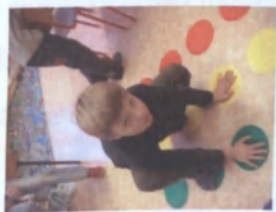
Mám, nemám

To je to pravé

TÉMA: kalendář pro rok 2007

VÝTVARNÁ ŘADA: červenec, srpen

VÝTVARNÝ NÁMĚT: twister v jeho správném využití. Je to hra, kdy hráč musí podle náhodně vybrané kombinace umístit své končetiny na barevné puntíky. Při hře dvou hráčů vznikají propletence těl.

VÝCHODISKA: povídání o tom, co je podstatou hry twister a co by tedy mělo na obrázku být.

VÝTVARNÝ PROBLÉM: pokus se obrázkem vyjádřit podstatu hry twister.

TECHNIKA: digitální barevná fotografie

Červenec, srpen – barevná abstrakce s detaily twisteru

Procvičování a ujasnění si pojmů :

abstrakce, skvrna, struktura, světelný odraz

Abstrakce ve fotografii je výběr takových pohledů na určité náměty, který umožňuje zachytit formálně vyspělou kompozici, přičemž obsah snímku je téměř nedešifrovatelný. Je to cosi odtrženého od reality, znejasněného. Může sestávat třeba z barevných skvrn, různě velkých, poutajících pozornost svou nepravidelností nebo strukturou. Světelný odraz může dokreslovat atmosféru snímku, bílá plocha budí v zásadě dojem světla, lehkosti, čistoty, radosti.

Úkoly pro pochopení:

Utvoř řadu od největšího celku po největší detail

Vyber obrázky, kde světelný odraz hraje důležitou roli

Které obrázky působí plasticky a proč

Který obrázek je podle tebe nejvíc abstraktní

Vymysli názvy obrázků:

Který prst to po mně čáral

Jaké barvy vlastně mám

Na barvě nezáleží

Heč, jsem jako sluníčko

To mě vyškrtli

Jedna vlnka za druhou

Rád bych ti něco pošeptal

Dýchl na mě mráz

Já nechci nikoho dráždit

Kdo mě umyje

Hádejte, které planetě se podobám

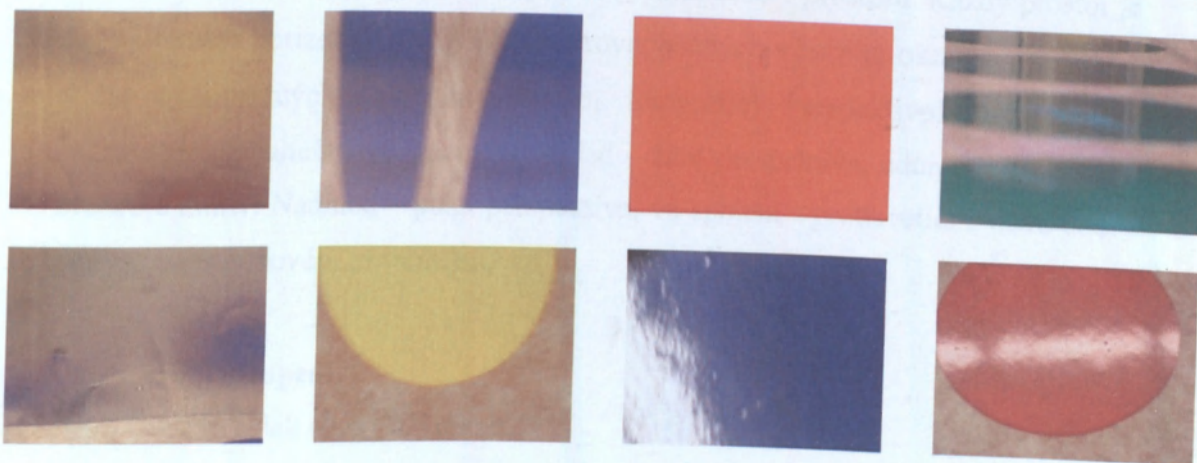
Kam se zatoulala druhá půlka

Od čeho mám šmouhy

TÉMA: kalendář pro rok 2007

VÝTVARNÁ RADA: červenec, srpen

VÝTVARNÝ NÁMĚT: barevná abstrakce s detaily twisteru

VÝCHODISKA: Victor Vasarely

VÝTVARNÝ PROBLÉM: nafotografuj detaily twisteru, u kterých upřednostníš barevné řešení spolu s liniemi.

TECHNIKA: digitální barevná fotografie

Září, říjen – schody naší školy

Procvičování a ujasnění si pojmů:

prostor, perspektiva, horizontála, vertikála

Důležitým kompozičním prvkem je způsob vyjádření prostoru. Fotografie je sice plošný obraz, ale zachycuje předměty různě rozmístěné v prostoru. Každý prostor je dán systémem horizontál a vertikál (čar rovnoběžných s horním okrajem fotografie a čar rovnoběžných s bočním okrajem fotografie) Perspektivní zobrazení je znázorněno sbíhajícími se liniemi. Podhled – žabí perspektiva, zdůrazňuje popředí, zveličuje motiv. Nadhled – ptačí perspektiva, ve spojení s protisvětlem, dává dobrý přehled o prostorovém uspořádání.

Úkoly pro pochopení:

Najdi největší celek a největší detail

Urči obrázek diagonálního zobrazení

Najdi obrázek s vertikálním zobrazením

Který z nich je obrazově zajímavější

Najdi fotografii odrazu

Které schody jsou nejplastičtěji osvětlené

Vymysli názvy obrázků:

Jsem schod nahoru nebo dolů

Copak je to za rohem

Do kterého patra si přejete

Kdo mě večer umyje

Po zábradlí se nejezdí

Pozor já

Jde to se mnou z kopce

Vzhůru po schodišti dolů

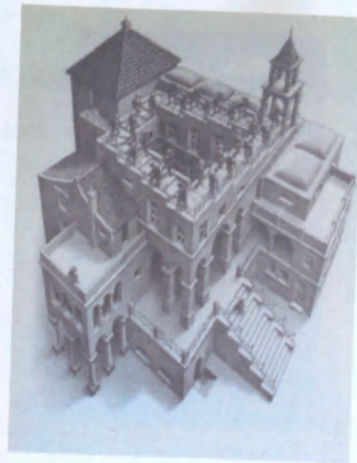
Mám rád klapání botek

TÉMA: kalendář pro rok 2007
VÝTVARNÁ ŘADA: září, říjen
VÝTVARNÝ NÁMĚT: schody naší školy

VÝCHODISKA: listování knihou Maxe Eschera s nekonečnými labyrinty schodišť.
VÝTVARNÝ PROBLÉM: začíná nový školní rok a schody v naší škole tě zavedou do tvé třídy. Vyber si a nafotografuj schodiště, cestu kterou půjdeš.
TECHNIKA: digitální barevná fotografie

VÝTVARNÝ NÁMĚT: schody naší školy

VÝCHODISKA: listování knihou Maxe Eschera s nekončícími labyrinty schodišť

Září, říjen – detaily v naší škole

Procvičování a ujasnění si pojmů:

předmětný svět, smysl pro detail

Svět vytvořený lidmi se stále mění, pro každé prostředí a dobu je charakteristický určitý předmětný svět. Snahou je vystižení předmětů, které vypovídají o daném prostoru.

Celek se skládá z detailů.

Úkoly pro pochopení:

Najdi barevné kontrasty

Kde vidíš světelné odrazy

Najdi dvojice a vyber zajímavější záběr

Vymysli názvy obrázků:

Kdo mě umyje

Konec polštářové bitvy

Co se skrývá za dvířky

Světlo na konci tunelu

TÉMA: kalendář pro rok 2007
VÝTVARNÁ ŘADA: září, říjen
VÝTVARNÝ NÁMĚT: detaily v naší škole

VÝCHODISKA: povídání o věcech typických a netypických pro školu.
VÝTVARNÝ PROBLÉM: vyber si a nafotografuj detaily, které se ti v naší škole líbí.
TECHNIKA: digitální barevná fotografie

Září, říjen – interiér školy

Procvičování a ujasnění si pojmů:

prostor důvěrně známý, domácí, chladný, zkoumání prostoru, hloubka prostoru

Nekonečný, neohraničený prostor nejlépe vnímáme tam, kde nic nerozptyluje naši pozornost, například prostor nebe nad hlavou. Ohraničený prostor nás stěnami odděluje od prostranství. Účinky vnitřního prostoru nám dává architektura a její různé podoby, především prostor domova, kde toužíme žít v útulnosti a intimitě. V kontrastu s tím jsou chladné prostory veřejných budov. Při zkoumání prostoru jím procházíme a pozorujeme, jak se mění vztahy mezi hmotami, jak je zvýrazňuje modelace světlem a stínem. Hmoty se překrývají a překvapují průhledy, prostor se uzavírá a otevírá, mění se jeho hloubka. Vyjdeme-li z vnitřních prostor, obklopí nás prostor vnější.

Úkoly pro pochopení:

Jaké druhy osvětlení vidíš na obrázcích

Které působí plastičtěji

Najdi světelné kontrasty

Kde je nejvíce vidět perspektivní zobrazení

Vymysli názvy obrázků:

Nejradši jsem za školou

Zase ta prázdnota

Kam se poděly děti

To už jsou zase prázdniny

Zase jsem zapomněl, kde je naše třída

Je to jako v tropech

Jak je dnes venku

Sluníčko na návštěvě ve škole

Kdepak je pan školník

TÉMA: kalendář pro rok 2007
VÝTVARNÁ ŘADA: září, říjen
VÝTVARNÝ NÁMĚT: interiér školy

VÝCHODISKA: listování knihou Pavla Štechy Millerova vila. Povídání o práci se světlem a o řešení světelných podmínek. Děti budovu znají, stojí v bezprostřední blízkosti školy.

VÝTVARNÝ PROBLÉM: vyfotografuj interiér školy tak, aby důležitou složkou obrazu bylo světlo.

TECHNIKA: digitální barevná fotografie

Listopad – podzim v okolí školy

Procvičování a ujasnění si pojmů:

vzdušná perspektiva, teplé a studené barvy, barvy doplňkové,

Při vzdušné perspektivě dochází k vyjádření prostoru postupným zesvětlováním tónů, popřípadě upravením kontrastu mezi světlými a tmavými plochami. Toho lze dosáhnout i použitím protisvětla. Jinou metodou je záměrné rozostření pozadí obrazu.

Úkoly pro pochopení:

Pokus se najít obrázky se vzdušnou perspektivou

Najdi obrázky s doplňkovými barvami

Najdi teplotní kontrasty

Který obrázek na tebe působí nejvíc podzimně

Vymysli názvy obrázků:

Copak se to se mnou děje

Už se vidím v sirupu

Proč se tak červenáš

Má mě ráda, nemá mě ráda

Kdepak vyrostu příští rok

Jaký bude dopad

To jsem se ale vybarvila

Já ještě nechci dolů

Kdo půjde první

Kdybych měl tak křídla

Zapomněl jsem na padák

Jsme taková zlatíčka

Bezinky pro jezinky

Já bych chtěl spadnout do měkkého

TÉMA: kalendář pro rok 2007
VÝTVARNÁ ŘADA: listopad
VÝTVARNÝ NÁMĚT: podzim v okolí školy

VÝCHODISKA: povídání nad knihou obrazů Ivana Šiškina (1831 – 1898), vyobrazení lesa v podzimním světle.

VÝTVARNÝ PROBLÉM: pokus se zachytit přeměnu přírody z babího léta do podzimních barevných nálad.

TECHNIKA: digitální barevná fotografie

VÝTVARNÝ NÁMĚT: podzim v okolí školy

VÝCHODISKA: listování knihou obrazů Ivana Šiškina

Listopad – podzimní voda

Procvičování a ujasnění si pojmů:

světelný odraz, přesvětlení, pohybová neostrost

Látky jsou schopné odrážet světelnou energii, ta je odrážena do různých směrů nerovnoměrně. Hladina vody může fungovat jako jasná odrazná plocha, na které může dojít až k přezáření, kdy se ztrácí podrobnosti fotografované scény.

Úkoly pro pochopení:

Najdi podobný záběr s teplým a studeným osvětlením

Ukaž největší světelný kontrast

Najdi přezářené fotografie

Které fotografie znázorňují pohyb

Najdi obrázky horizontálně členěné

Najdi obrázky s diagonálami

Který záběr se spadlými listy je kompozičně lepší

Vymysli názvy obrázků:

Kde jsou mé vlnky

Není vás tu trochu moc

Od kdy je voda červená

Co mi to spadlo do oka

Už abych tam byla

Na sluníčku je lépe

Je to nahoře nebo dole

Odkud asi teče

To je koupáníčko

Budou tu nocovat

Kam spěcháš vodičko

Jde vlna za vlnou

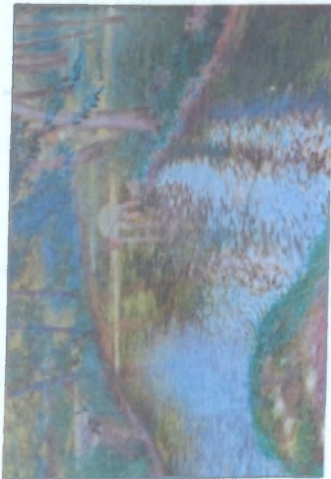
A hastrmánek nikde

TÉMA: kalendář pro rok 2007
 VÝTVARNÁ ŘADA: listopad
 VÝTVARNÝ NÁMĚT: podzimní voda

VÝCHODISKA: listování knihou obrazů Antonína Hudečka (1872 – 1941), s tematikou podzimu a vody.
 VÝTVARNÝ PROBLÉM: nafotografuj podzimní vodu, zkus ji zachytit v pohybu i dění na její hladině.
 TECHNIKA: digitální barevná fotografie

VÝTVARNÝ NÁMĚT: podzimní voda

VÝCHODISKA: listování knihou obrazů Antonína Hudečka

Prosinec – vánoce jsou časem světél

Procvičování a ujasnění si pojmů:

denní světlo, umělé světlo, světelná rovnováha, kvantita × kvalita

Denní, nebo také světlo přirozené, jehož zdrojem je slunce, je vždy ovlivňováno, co do barevnosti, vlnovou délkou a vlivy ovzduší. Umělé světlo může mít různou barvu podle jeho zdroje. Liší se například světlo zářivkové a světlo baterky. Světelná vyváženost nastává, když jsou vidět podrobnosti světelného zdroje stejně jako podrobnosti snímané scény. Je třeba si uvědomit, že množství použitých předmětů – rekvizit, není zárukou povedeného obrázku.

Úkoly pro pochopení:

Najdi obrázek, na kterém je nejvyváženější světlo denní a umělé

Urči největší světelný kontrast

Na kterém obrázku je rušivé pozadí

Vymysli názvy obrázků:

Já, bývalá bludička

Moc ti to sluší

Kam chodíš na ty barvy

To pozadí ale studí

Jako lampionky

Hádejte odkud jsem

Hvězda spadlá z nebe

A kde je stromeček

Už se těším na dárky

Proč se tak červená

TÉMA: kalendář pro rok 2007
VÝTVARNÁ ŘADA: prosinec
VÝTVARNÝ NÁMĚT: vánoce jsou časem světla

VÝCHODISKA: srovnávání denního, zábleskového a teplého umělého světla.
VÝTVARNÝ PROBLÉM: uplatni na fotografii s vánoční tematikou umělé světlo tak,
aby bylo neopominutelnou součástí kompozice.
TECHNIKA: digitální barevná fotografie

Prosinec – vánoční pohlednice

Procvičování a ujasnění si pojmů:

volba vhodného pozadí, barevný kontrast, osvětlení, umělé světlo, denní světlo

Pozadí je plocha nebo prostor umístěný za snímaným předmětem, skladebně je to prostor nebo předměty za hlavním středem zájmu. Pozadí musíme věnovat stejnou pozornost jako ústřednímu námětu v popředí, protože může pomoci vhodně dokreslit význam záběru. A naopak, chybou je, když je příliš výrazné, pak může narušit celkový dojem obrazu.

Úkoly pro pochopení:

Urči, kde se mísí denní a umělé světlo

Urči nevhodně zvolené pozadí

Kde je nedostatečně osvětlené popředí

Kde pozadí dokresluje vánoční atmosféru

Najdi barevné kontrasty

Porovnej obrázek s „teplým a studeným“ pozadím

Vymysli názvy obrázků:

Kam jsme se to zakutálely

Ta mašle mi sluší

Koulelo se jablíčko

Kam mě pošťák zanes

Už se těším na vánoce

Hnízdečko ze stříbrných vlásků

Lesklý modrý vodopád

TÉMA: kalendář pro rok 2007
VÝTVARNÁ ŘADA: prosinec
VÝTVARNÝ NÁMĚT: vánoční pohlednice

VÝCHODISKA: ukázky dobových pohlednic v Muzeu pohlednic v Liliové ulici.
Sledování proměn rekvizit a vkusu.
VÝTVARNÝ PROBLÉM: pokus se zkomponovat návrh na vánoční pohlednici s rekvizitami typickými pro tyto svátky.
TECHNIKA: digitální barevná fotografie

Prosinec – hvězdy

Procvičování a ujasnění si pojmů:

hlavní světlo, doplňkové světlo, odrazná plocha, stín vržený

Hlavní světlo určuje základní pojetí snímku, vystihuje náladu, ukazuje plastičnost a strukturu povrchu. Najít jeho optimální směr a výšku je velmi důležité. Světlo doplňkové má menší intenzitu, má za úkol vyjasňovat stíny, zmírňovat kontrasty. Vržený stín může působit jak rušivě, tak být součástí výtvarného záměru.

Úkoly pro pochopení:

Rozděl obrázky do skupin

Který obrázek je méně zajímavý

Kde hraje významnou roli pozadí

Kde hrají významnou roli stíny

Kde vidíš barevné kontrasty

Jaké druhy světla jsou použity

Vymysli názvy obrázků:

Konečně tu jsou vánoce

Mohla bych rovnou na nebe

Mám cípatou sukénku

Jsem jako sněhová vločka

Jsem ledová kometa

Maluju si na nebe

Pozor abych nespadla

Pálím

Zářím

Chyt' si mě

TÉMA: kalendář pro rok 2007
VÝTVARNÁ ŘADA: prosinec
VÝTVARNÝ NÁMĚT: hvězdy

VÝCHODISKA: ukázka práce se světlem a odrazem světla při užití různých pozadí a návštěva Štefánikovy hvězdárny na Petříně.
VÝTVARNÝ PROBLÉM: nafotografuj hvězdu, aby vytvářela iluzi vánočního času jako svátku světel.
TECHNIKA: digitální barevná fotografie

5. ZÁVĚR

Zpracováním projektu Kalendář 2007 a pojednáním o fotografii z hlediska využití pro zájmový kroužek dětí od šesti do deseti let, jsem se pokusila ukázat na možnost začlenění fotografie do některých hodin výuky výtvarné výchovy na základních školách. Výtvarné náměty jsou koncipovány tak, aby nebyly pro děti nedostupné, zároveň aby se daly přizpůsobit momentálním možnostem pedagoga. Každá volba námětu rozvíjí všeobecné vzdělání a vícevrstevné poznávání světa. Žádné téma není omšelé nebo nezajímavé. Je však třeba děti při práci podporovat, chválit osobitost, vysvětlovat, tolerovat jinakost.

S touto prací bych chtěla seznámit učitele výtvarné výchovy na naší škole, a bude-li ochoten, může se tento, nebo jakýkoli podobný projekt, stát součástí rozšíření osnov a pro děti zpestřením výuky.

Diplomovou práci jsem uvedla citátem Henri-Cartiera Bressona. Dalším jeho citátem bych práci ráda zakončila: „Ze všech výrazových prostředků je fotografie jediná, která zachytí určitý okamžik. Hrajeme si s věcmi, které mizí. A jakmile zmizely, není možné je oživit. Pro fotografa, co zmizelo, zmizelo navždy.“

6. RESUMÉ

Tato diplomová práce se zabývá možností zapojení fotografie do předmětu výtvarná výchova na prvním stupni základní školy. Ukazuje cesty, kterými se může učitel, bude-li chtít, inspirovat pro zpestření výuky. Zároveň v dětech může objevovat schopnost kreativního myšlení, které lze vyjádřit i jinak než malbou nebo kresbou. Práce obsahuje úvahy nad fotografií jako fenoménem doby. V praktické části podává řadu návodů a příkladů témat ke zpracování v průběhu hodiny výtvarné výchovy, bez velké materiálové náročnosti. Všechny fotografie byly dětmi pořízeny v bezprostředním okolí školy. Pro vyšší ročníky je možné prohloubit učivo o mezipředmětové vztahy, jednak volbou témat (poznávání přírody, architektury), jednak poznáváním zákonitostí fotografie (fyzika, optika, chemie, matematika). Součástí diplomové práce jsou přílohy obsahující samotný výsledek projektu a ukázky práce dětí na jiných tématech. Připojen je seznam literatury, vztahující se k dané problematice.

7. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Roeselová V., Linie, barva a tvar ve výtvarné výchově. SARAH, Praha 8, 2004, ISBN 80 – 902267 – 5 – 2

SNTL, Praktická fotografie. Praha, 1972, L 28 – S2 – V33/11

Stibor M., Fotografie pro lidové školy umění. SPN Praha 1989, 33 098/200

Odborná revue výtvarné fotografie číslo 3, XII ročník, Orbis n.p. Praha

Šamšula P., Šmíd J., Fotografie a dnešní výtvarná výchova. Časopis Výtvarná výchova 1/2005

Žanta R., Projektová metoda. Praha, Dědictví Komenského 1934

Caponigro P., Sunflowers, Library of Congress. New York 1974, 74 – 84594

Šmíd J., Karel Holan. Odeon Praha 1984, VA 403 22 858

Karlíková L., Antonín Hudeček. Odeon Praha 1983, 01 520 83

Uher V., Pavlík M., Dialog tvarů. Odeon Praha 1974, 09 /13 -01-521-74

Šuvalova I.N., Šiškin. Aurora Leningrad 1971, 46 60/4-94/

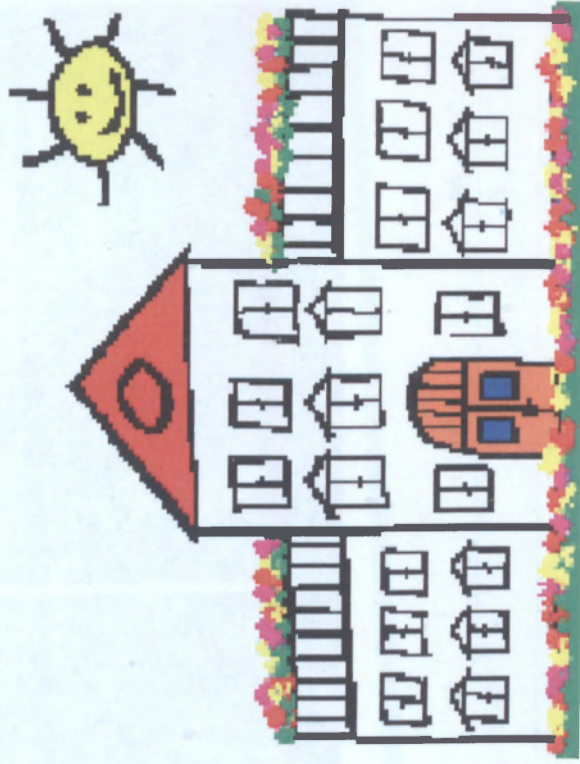
Escher M.C., Graphic und Zeichnungen. Heinz Moos München, 1975, ISBN 3-78 79-0012-8

<http://images.google.cz/> Vasarely

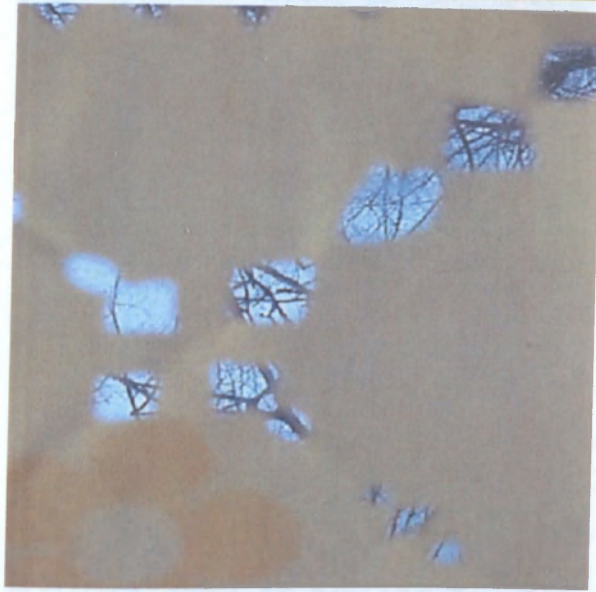
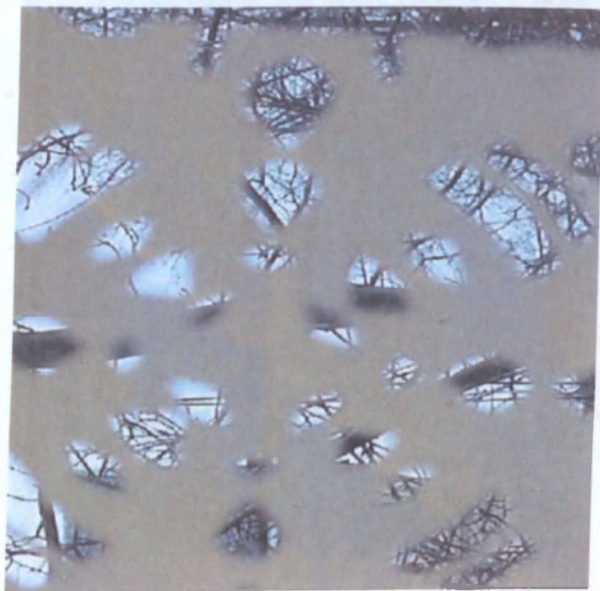
8. PŘÍLOHY

- a) Kalendář
- b) Diplom
- c) Výstava
- d) Ukázky práce dětí

NORBERTOV 2007

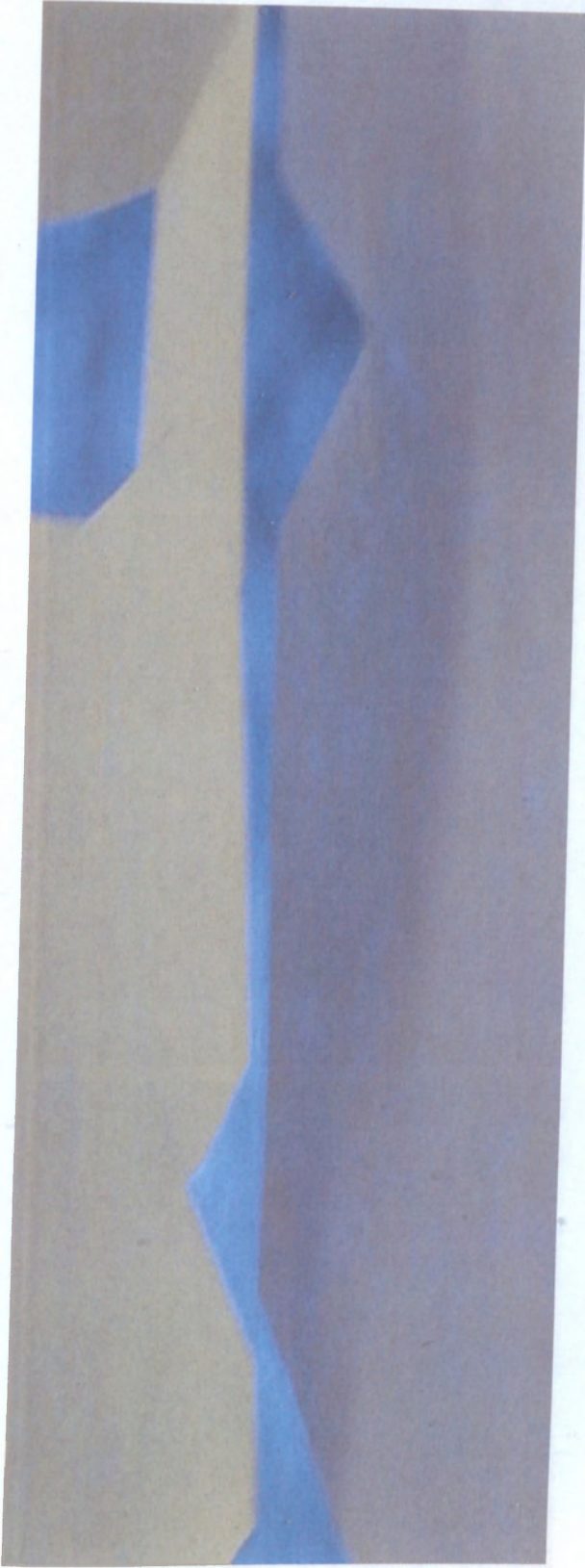

VÝBĚR Z PRACÍ FOTOKROUŽKU ŠKOLNÍ DRUŽINY

leden 2007

po	út	st	čt	pá	so	ne
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

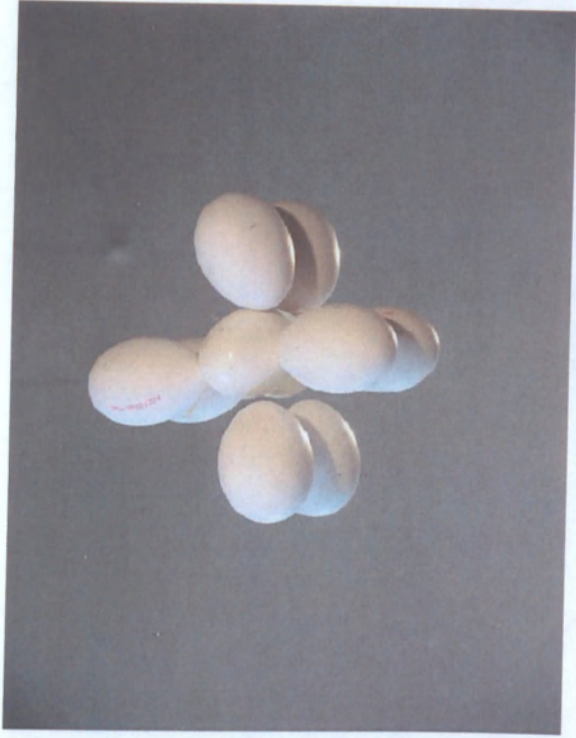
únor 2007

po	út	st	čt	pá	so	ne
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28				

březen 2007

po	út	st	čt	pá	so	ne
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

▶ duben 2007

po	út	st	čt	pá	so	ne
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30						

květen 2007

po	út	st	čt	pá	so	ne
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

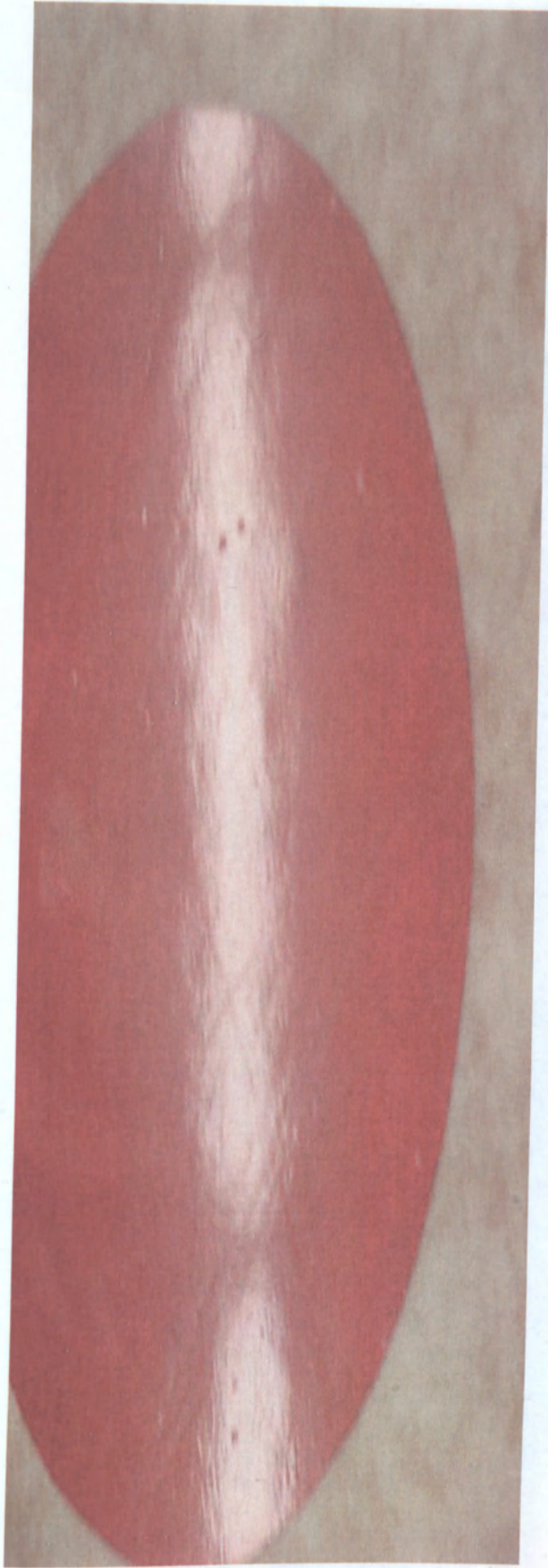
červen 2007

po	út	st	čt	pá	so	ne
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	

červenec 2007

po	út	st	čt	pá	so	ne
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

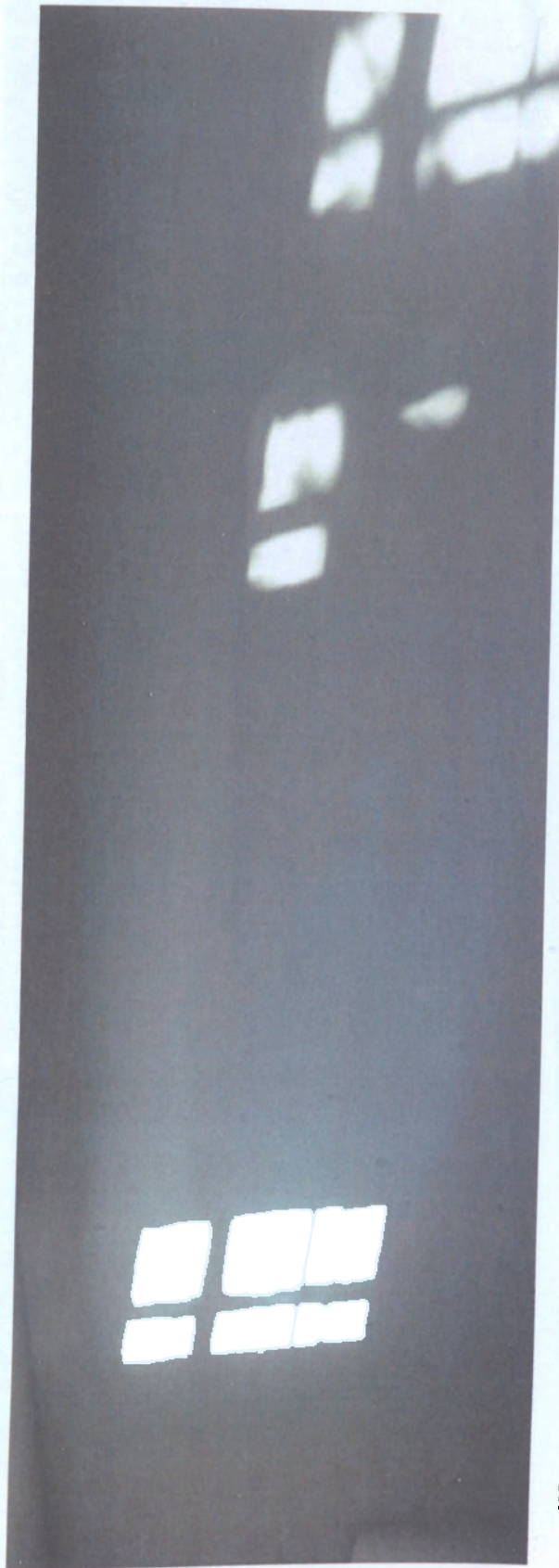
srpen 2007

po	út	st	čt	pá	so	ne
6		1	2	3	4	5
	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

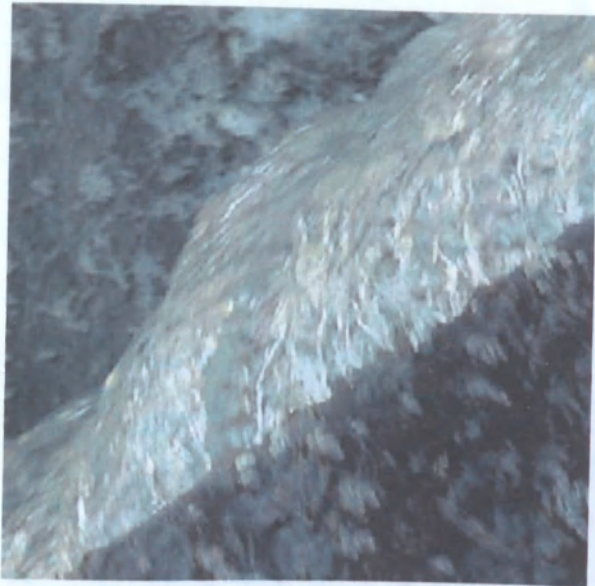
září 2007

po	út	st	čt	pá	so	ne
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30

říjen 2007

po	úť	st	čť	pá	so	ne
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

listopad 2007

po	út	st	čt	pá	so	ne
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30		

prosinec 2007

po	út	st	čt	pá	so	ne
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31						

Oponentura bakalářské práce pro Helenu P O L Á K O V O U

PedF UK, Ústav profesního rozvoje pracovníků ve školství

Typ studia: bakalářské, kombinované**Ročník:** 3., ak. rok 2006 - 2007**Obor studia:** vychovatelství**Specializace:** výtvarná výchova**Vedoucí bakalářské práce:** Mgr. Karla Cikánová, katedra výtvarné výchovy**Oponent:** Mgr. Jan Šmíd**Datum odevzdání bakalářské práce:** 26. III. 2007**Téma bakalářské práce:****Fotografie jako možnost výtvarného vyjádření dětí. Výtvarný projekt.**

Bakalářská práce Mgr. Heleny Polákové je velmi kvalitním vzhledem do možností tvůrčí práce s fotografií na základní škole. Autorka zvolila dnes již svébytné, byť ne vždy zcela preferované médium fotografie pro práci ve výtvarné výchově, zde konkrétně rozpracované pro činnost s dětmi na poli vychovatelství, v rámci zájmového kroužku družiny na základní škole. Práce splnila cíle zadání. Svou formální úpravou i náročností témat na teoretické úrovni práce ukazuje k teoretickým i výtvarným kompetencím autorky. Výběr věkové skupiny dětí, pro kterou je fotografický projekt určen, skýtá obrovskou příležitost děti „nadchnout obrazy“ a prací s nimi ještě „nenakoukané oči a mozky“ malých lidských bytostí, což shledávám jako velmi přínosné a perspektivní pro jejich další vývoj a nejen výtvarné vnímání, ale i rozvoj osobnosti. Z pohledu výběru výtvarných námětů doporučuji promyslet možnosti individuálních přístupů „malých fotografů“, postřehy z pozice jejich individuálního „nezaujatého vidění“ a vnímání reality.

Pedagogickou kompetenci učit děti orientovat se ve světě, „dívat se“ a „uvidět“ prostřednictvím obrazů, její další směřování a naznačený vývoj přemýšlení o fotografii Helena Poláková uchopila a rozpracovala ve své práci výtečně. Myšlenkové posuny od náhledu na fotografii jako „záznamového“ média s odkazy na jeho vznik až po náhled na fotografii jako tvůrčí vyjadřovací prostředek s možnostmi autorských posunů, jsou konstruovány na fundovaném podkladě a citlivém autorsko-teoretickém základě. Při promýšlení fotografie z hlediska výrazových prostředků je podstatné zjištění, že autorka hledá paralely s klasickými výtvarně vyjadřovacími prostředky malby, kresby či grafiky, kvalitně odkazuje na paralely s výtvarným uměním. V projektu však postrádám důraz na řešení principu „foto-grafie“ například prostřednictvím práce s xeroxem. Tuto metodu by bylo možné aplikovat mimo jiné také u výtvarného námětu „vejce jako symbol“.

Mgr. Helena Poláková pojednává o fotografii na teoretické úrovni mimo jiné i z hlediska tvůrčího procesu, kdy fotografický proces a cestu vznikání „tvořivé“ fotografie vnímá v mnoha ohledech jako „snazší“, „dostupnější“ a „rychlejší“ oproti „klasickým“ výtvarným médiím. Ve svých úvahách se autorka dotýká latentně i problematiky „estetické efektnosti“ fotografie, možností digitalizovaného obrazu i počítačově upravovaným fotografiím, jejichž záměrnou absencí ve svém projektu obhajitelně vysvětluje. Forma bakalářské práce v podobě výtvarného projektu je vhodným přínosem pro oblast praktické tvůrčí činnosti s fotografií na základní škole i přínosem pro inspiraci studentům. Vhodnost výběru studijní literatury koresponduje s potřebami celé práce.

V Praze 23. 4. 2007

Posudek vedoucí bakalářské práce pro Helenu POLÁKOVOU

PedF UK, Ústav profesního rozvoje pracovníků ve školství

Typ studia: bakalářské, kombinované

Ročník: 3., ak. rok 2006 – 2007

Obor studia : vychovatelství

Specializace: výtvarná výchova

Vedoucí bakalářské práce : Mgr. Karla Cikánová katedra výtvarné výchovy

Oponent: *Mgr. Jan Šmíd*

Datum odevzdání bakalářské práce: 26. III. 2007

Téma bakalářské práce:

Fotografie jako možnost výtvarného vyjádření dětí. Výtvarný projekt.

Bakalářská práce splnila zadání, obsahuje všechny formální náležitosti. Je méně typická pro současnou výtvarnou výchovu výběrem výtvarného vyjádření prostřednictvím fotografie, přesto je daleko více v horizontu dětského chápání a jejich současného zájmu, proto o to víc opodstatněná. Volba tématu a jeho zpracování vychází plně ze zkušeností i výtvarné erudice posluchačky, Mgr.A. Heleny Polákové, která ukončila v r. 1978 studia na AMU na katedře umělecké fotografie a rozhodla se pro práci s dětmi. Již třetím rokem vede fotografický kroužek.

Posluchačka uvádí v počátečních kapitolách teoretické části, čím fenomén fotografie je, čím by fotografie mohla být. Z čehož zároveň vyplývají i důvody, proč by měla být fotografická tvorba ve větší míře součástí výtvarné výchovy. Důvody jsou konkretizovány v kapitole, jíž popisuje práci ve fotografickém kroužku. Akcentuje schopnost objevu – citlivého vidění, fantazii při objevování neobvyklých záběrů, prožitků v souvislostech s výtvarným myšlením při vědomé volbě tvarové a barevné kompozice, snahu po dalších variacích výtvarného řešení, experiment. Fotografie záměrně nejsou upravovány na PC.

V praktické části při náhledu na celý projekt se výsledek v završení tvorby prezentací (tzn. výstavou fotografií, vytvořeným kalendářem, úspěšnou účastí ve fotografické soutěži) stává až druhotný. Z náležitostí, které v praktické části posluchačka uvádí (charakteristika projektu, myšlenková mapa, námětová „měsíční“ mapa, postupy realizace s využitím motivačního obrazového materiálu), je zřejmé, že preference výtvarného chápání fotografických záběrů stran výběru námětu, tvarové, světlostní a barevné kompozice, osvětlení, ostrosti, rozlišování celku a detailu, atd. je plně v intencích postupného rozvíjení výtvarného vnímání a následné tvorby dětí. A to stejně tak, jako by šlo o malbu, kresbu či koláž. To ostatně dokazují opakovaně uváděné texty při formulacích námětů a při rozbořích fotografií dětmi, tj. „Procvičování a ujasnění pojmů“. „Úkoly k pochopení“, „Vymysli název fotografie“.

Množství realizovaných „měsíčních“ témat zcela volně souvisí s děním v přírodě. Významově těsněji jsou nabízeny dětem náměty např. sníh, vajíčka, květy, vánoční „hvězdy“, vločky (pozor na šestiúhelníky nikoli osmiúhelníky „deček“, které odporují zařazeným reprodukcím skutečných vloček). Další náměty jsou o to víc zajímavé – např. dláždění, dětská hra twister s interakcí op-artu V. Vasarelyho, kruhové formy na chodníku v protikladném námětu schodiště ve škole, vodní hladiny aj. Posluchačka využívá ve fotografickém kroužku ukázky z monografií renomovaných fotografů, ale v Bc. práci uvádí k rozhovorům s dětmi jako možná východiska také reprodukce výtvarných děl – malbu, kde je zřejmý výběr motivů malířem, jejich tvarová i barevná kompozice a různost barevných kontrastů. K prezentaci při obhajobě Bc. práce má posluchačka připraveny další soubory realizovaných námětů na větších formátech, které nesouvisí s tématy kalendáře (tváře, gesta, nohy, větve aj.).

Závěr: Bc. práce je bezesporu využitelná pro praxi výtvarné výchovy. Akceptuje nové výrazové možnosti. Je možným příkladem postupů při osnování tématu. Uvádí seznam zdrojů, ze kterých by učitelé mohli čerpat.

Bc. práce je stylisticky na úrovni, má přehlednou grafickou úpravu bez překlepů a vážnějších chyb. Poněkud větší péči je třeba věnovat předpisovému záznamu titulů použité literatury.

Doporučení k obhajobě:

- 1) Představte Bc. práci přehlednou stručnou charakteristikou teoretické i praktické části.
- 2) Při prezentaci praktické části přehledně komentujte přínosy výt. řad v konkrétních východiscích námětů, v řešených výt. problémech v souvislostech s konkrétními cykly fotografií žáků.
- 3) Uveďte, jak jste využila jmenovitě některé monografie renomovaných fotografů a které výstavy fotografií je možné s dětmi navštívit. Co Vás v současných trendech fotografie jako výtvarného díla zajímá?

Hodnocení před obhajobou: výborně

V Praze 14.4.07